

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
SOS! Yeni
pandemiya
gəlir - yenə
yarasa,
yenə...
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25 fevral 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 35 (8645) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Pakistanın baş naziri Prezidentlə görüşdü

Azərbaycanla
qardaş ölkə
arasında imzalanmış
mühüm sənədlər
mübadilə edildi

yazısı səh.3-də

Azərbaycanda Xocalı həftəsi - o canilərin də mühakiməsi qaçılmazdır

yazısı səh.4-də

Bakı üç xarici media ilə bağlı qərarını verdi

yazısı səh.7-də

Təyyarə faciəsindən iki ay ötür - təhqiqatın gəldiyi nöqtə

yazısı səh.5-də

ABŞ BMT-dən çıxsa... - Əliyevlə Ərdoğan nə demişdi?

yazısı səh.9-da

Ölkədə kütləvi silah yığımı - odlu silahlara artan marağın sirri

yazısı səh.10-da

Fransız səfir erməniləri qəzəbləndirdi - səbəb

yazısı səh.6-da

Cərimələr sürücüləri bezdirəndə - nəqliyyat ekspertləri deyir ki...

yazısı səh.15-də

Bu gündən ilaxır çərşənbələr başlayır

yazısı səh.15-də

4-cü ilə keçən müharibə bu həftə bitir? - Türkiyə prosesə qoşulmasa...

yazısı səh.12-də

KREMLİN GİZLİ SSRİ PLANI - BAKIDAN GƏRƏKƏN REAKSİYA

Ukraynadakı taktiki hərbi uğurlar, Trampın Putinə loyallığı Moskvanı
ruhlandıra bilər iddiası; Azərbaycanın mövqeyi necə olmalıdır?

yazısı səh.8-də

Paytaxtda qətləkim kimi olay: 15 nəfəri öldürən qorxunc təhlükə

Ekspertlər həyəcan təbili çalır; texniki spirtlə
bağlı acı həqiqətlər bu yazıda

yazısı səh.5-də

Azər Badamov

Deputat:
“Bizə bu sırada
göstərmək
ədalətsizlikdir”

yazısı səh.4-də

Andrey Arşev

“Moskva
Cənubi
Qafqazdan
çıxmayacaq” -
rus politoloq

yazısı səh.9-da

Fazil
Mustafadan
ehsan qadağası
ilə bağlı
ilginc təklif

yazısı səh.13-də

Əsgər ölümü ilə bağlı cinayət işi açılıb

Müdafiə Nazirliyinin hərbi qulluqçusunun ölüm faktı ilə bağlı cinayət işi başlanıb. Bu barədə hərbi prokurorun böyük köməkçisi - Hərbi Prokurorluğun mətbuat xidmətinin rəhbəri, baş ədliyyə müşaviri Fırad Əliyev məlumat verib. Məlumatla görə, Müdafiə Nazirliyinin N saylı hərbi hissəsinin hərbi qulluqçusu, əsgər Məcidov Maqbet Xətai oğlunun ölüm faktı əsasında Naxçıvan hərbi prokurorluğunun və Azərbaycan Respublikası Hərbi Prokurorluğunun Kriminalistika və İnformasiya Texnologiyaları idarəsinin əməkdaşları tərəfindən müvafiq baxışlar aparılıb. Məhkəmə tibbi ekspertin iştirakı ilə meyitin xarici və daxili müayinəsi keçirilib, eləcə də digər hərəkətlər icra edilib. Fakt üzrə Naxçıvan hərbi prokurorluğunda Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddəsi ilə cinayət işi başlanılaraq şahidlər dindirilib, müxtəlif ekspertizalar təyin edilərək, icraya yönəldilmiş və digər istintaq hərəkətləri həyata keçirilib. Qeyd olunub ki, hazırda istintaq davam etdirilir və qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq bütün tədbirlərin görülməsi, o cümlədən hər bir fakta və əmələ hüquqi qiymət verilməsi təmin olunacaq.

Bu gün də qar yağacaq, yollar buz bağlayacaq

Fevralın 25-də gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən Musavat.com-a verilən məlumata görə, Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişkən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Lakin gecə və səhər bəzi yerlərdə az qar yağacağı ehtimalı var. Şimal-qərb küləyi gündüz cənub-qərb küləyi ilə əvəz olunacaq. Havanın temperaturu gecə 5-8° şaxta, gündüz 2-6° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 764 mm civə sütunu təşkil edəcək. Nisbi rütubət gecə 70-75 %, gündüz 55-65 % olacaq. Azərbaycanın əksər rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin gecə və axşam bəzi dağlıq ərazilərdə qar yağacağı gözlənilir. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim qərb küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 4-9° şaxta, gündüz 1-6° isti, dağlarda gecə 13-18° şaxta, yüksək dağlıq ərazilərdə 20-25° şaxta, gündüz 5-10° şaxta olacaq. Yolların buz bağlaması davam edəcək.

Sumqayıtda 20 yaşlı oğlan bıçaqlanıb

Sumqayıtda 20 yaşlı oğlan bıçaqlanıb. Hadisə şəhərin 2-ci mikrorayonu ərazisində qeydə alınıb. 2005-ci il təvəllüdlü Xəyyam Məmmədov tanımadığı şəxs tərəfindən bıçaqlanıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Mirzoyan iranlı həmkarı ilə görüşdü

Cenevrədə Ermənistan və İran xarici işlər nazirlərinin görüşü baş tutub. İran KİV-nin məlumatına görə, görüşdə regional məsələlərin müzakirə olunduğu bildirilib.

Fevralın 24-25-də Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan İsveçrədə işgüzar səfərdə olacaq. Ermənistan XİN-in məlumatına görə, Ararat Mirzoyan Cenevrədə BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının iclaslarında və Silahsızlanma üzrə Yüksək Səviyyəli Konfransda iştirak edəcək və çıxışlar edəcək.

Pensiya alanların nəzərinə: bu gündən...

Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin (ƏƏSMN) tabeliyində Dövlət Sosial Müdafiə Fondu fevralın 25-də respublika üzrə pensiyaların tam ödənilərək yekunlaşdırılmasını nəzərdə tutub.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə fond məlumat yayıb. "Həmin gün gücəşli şərtlərlə pensiya hüququna malik şəxslərin də pensiyaları ödəniləcək. Yanvarın 1-dək təyin edilmiş bütün növ pensiyaların ilin əvvəlindən 8,1 faiz indeksləşdirilərək artırılıb, habelə fevralın 1-dən minimum pensiyaya artırılaraq 280 manatdan 320 manata çatdırılıb. Fevral ayının pensiyaları da yeni artımlarla birgə ödəniləcək, həmçinin indeksləşdirmə üzrə yanvar ayının artımı fevral ayının pensiyasına əlavə olunacaq", - məlumatda qeyd olunub.

"SalamNews" və "İnteraz"ın rəhbərinə hökm oxundu

"SalamNews" informasiya agentliyi və "İnteraz"ın rəhbəri Mətləb Bağirovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam etdirilib. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsin vəkilinin çıxış edib. O bildirib ki, cinayət işində adı keçən bir neçə nəfər dindirilməyib: "Bu iş üzrə adı keçən H.Kefsiz, N.Kaya və digər şəxslər məhkəmədə dindirilməyib. Bununla bağlı vəsatətlərimiz təmin edilməyib. Müvəkkilim bir sıra maddələr üzrə özünü təqsirli bilmir. Xahiş edirəm, ona bəraət verilsin".

Mətləb Bağirovun vəkilinin müdafiə etdiyi şəxsin məhkəmədə sərgilədiyi davranışın da nəzərə alınmasını söyləyərək, ona bəraət verilməsini xahiş edib. Daha sonra Mətləb Bağirov son söz deyib. O, hakimlərdən ədalətli qərar verilməsini xahiş edib: "Məhkəmədən xahiş edirəm ki, mənə bəraət verilsin. Həminə təşəkkür edirəm. Eyni zamanda bu müddət ərzində əziyyətimi çəkən əməkdaşlara və vəkilimə də təşəkkür edirəm". Məhkəmədə hökm oxunub. Hökmə əsasən, Mətləb Bağirov 3 il jurnalist fəaliyyəti ilə məşğul olması qadağan edilərək, 12 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

O, Cinayət Məcəlləsinin 162-1.1-ci maddəsi (Əmək müqaviləsi (kontraktı) hüquqi qüvvəyə minmədən xeyli sayda işçilərin hər hansı işlərin (xidmətlərin) yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi), 167-3.1-ci maddəsi (Dini ekstremist materialları saxlama), 193.2.2-ci maddəsi (Xüsusilə külli miqdarda gəlir əldə etməklə yalançı sahibkarlıq), 193-1.3.2-ci maddəsi (cinayət yolu ilə əldə edilmiş xeyli miqdarda pulları leqallaşdırma) və digər maddələri ilə təqsirləndirilib.

Qar Bakıda 40-dan çox avtobusa zərər vurub

Ötən gün qarlı və şaxtılı hava şəraitində Bakı şəhəri və ətraf ərazilərdə fəaliyyət göstərən 40-dan çox avtobus əsasən fərdi nəqliyyat vasitələrinin iştirakı ilə baş verən qəzalar nəticəsində zədələnib. Bu barədə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyindən (AYNA) bildirilib. Məlumatla görə, qəzalarda sərnişinlər arasında xəsarət alan olmayıb. Qeyd edək ki, 21 fevral tarixindən Bakıda və respublikanın bölgələrində qarlı və şaxtılı hava şəraiti müşahidə edilir.

Cinayətdə şübhəli bilinən 56 nəfər saxlanıldı

Fevralın 22-də və 23-də ölkə ərazisində qeydə alınan 71, əvvəlki dövrlərdən bağlı qalan 8 cinayətin açılması polis əməkdaşları tərəfindən təmin olunub. DİN-in mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, axtarışda olduğuna görə ümumilikdə 50, o cümlədən borclu şəxs qismində axtarışda olan 30 nəfər saxlanılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib. Narkotiklərlə əlaqəli 31, qanunsuz saxlanılan silah-sursatın götürülməsi və aşkarlanması ilə bağlı 26 fakt müəyyən edilib. Cinayət törətməkdə şübhəli bilinən 56 nəfər saxlanılıb.

111 nəfər qarlı havada xəsarət alıb

Səhiyyə Nazirliyi Elmi-Tədqiqat Travmatologiya və Ortopediya İnstitutuna qarlı hava şəraiti ilə əlaqədar 23 fevral tarixindən bu saat qədər 111 nəfər müraciət edib. Bu barədə Səhiyyə Nazirliyindən bildirilib. Qeyd olunub ki, xəsarət alan şəxslərdə əsasən sınıqlar, bilək və said nahiyəsində deformasiya, kəskin ağrı və şişkinlik müşahidə olunub. 8 nəfər əməliyyat üçün stasionara qəbul edilib.

Putin müsəlmanlara təşəkkür etdi

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Kremlə ölən ali müftisi Talqat Tacuddinlə görüşündə dini liderlərin federasiya xalqları arasında konfessiyalararası birlik və harmoniyaya verdikləri töhfələrə görə minnətdarlığını bildirib. Musavat.com xəbər verir ki, o, müsəlmanların Rusiyada xalqlar arasında birliyin təmin edilməsindəki müsbət rollarına diqqət çəkib. "Sizin və digər ruhani liderlərin Rusiya xalqlarının dinlərarası birliyi və harmoniyasına verdikləri töhfələrə görə şəxsən sizə və İslamın bütün nümayəndələrinə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm", - Putin deyib.

Bakının “yumşaq gücü” - sıradakı o yerimiz...

Siyasətçilərə görə, “Global Soft Power Index” siyahını tərtib edərkən SOROS-un əmrilərini nəzərə alıb

“Global Soft Power Index”-in “yumşaq güc”ə görə ölkələrin global reytingində Azərbaycan 81-ci yeri tutub. 193 ölkənin olduğu reyting siyahısına ABŞ liderlik edir. Daha sonra Çin, Böyük Britaniya, Yaponiya, Almaniya və Fransa gəlir. Rusiya 16-cı, Türkiyə 26-cı, Gürcüstan 59-cu, Ermənistan isə 93-cü sırada göstərilir.

“Yeni Müsavat” qeyd edir ki, “yumşaq güc” (ing. soft power) siyasi hakimiyyət forması sayılır. Bura apelyasiya və cazibə yolu ilə başqaları üzərində üstünlüklər formalaşdırmaq qabiliyyəti daxildir. “Yumşaq güc”ün əsas xüsusiyyəti qeyri-zorakılıqdır. “Valyutası” isə mədəniyyət, siyasi dəyərlərdir. Azərbaycanın 81-ci yeri ədalətliymi? Gürcüstan siyahıda niyə bizdən qabaqda olsun?

Azərbaycan parlamentinin üzvü Azər Badamov bu yanaşmanı ədalətsiz sayır: “Global Soft Power Index”-in “yumşaq güc”ə görə ölkələrin global reytingində Azərbaycanın 81-ci yerdə sıralanması ədalətsiz yanaşmanın göstəricisidir. Azərbaycan global yumşaq güc indeksinin formalaşmasına təsir göstərən parametrləri olan mədəniyyət, siyasi dəyərlər və demokratik cəmiyyətin formalaşmasına görə ölkəmizdən əvvəl sıralanmış bir çox ölkələrdən kifayət qədər irəlidedir. Qlobal “yumşaq güc” indeksi ümumilikdə ölkələrin dünya arenasında iştirak, nüfuz və təsirini balanslaşdırılmış və tam qiymətləndirməsini əks etdirən geniş spektrə malik göstəriciləri özündə birləşdirir. Bunlara məşhurluq, nüfuz, təsir, “yumşaq güc”ün 8 əsas meyarı (biznes və ticarət, idarəetmə, beynəlxalq münasibətlər, mədəniyyət və irs, KİV və kommunikasiyalar, elm və təhsil, insanlar və dəyərlər, dayanıqlı gələcək) üzrə göstəricilər daxildir. Ölkəmizdə bütün bu göstəricilər global indekslərdə reytinglərin formalaşması üçün yox, vətəndaşlarımızın azad və fərvan yaşaması üçün edilir. Bu baxımdan “Barand Finance” tərəfindən ölkəmizdəki ümumi vəziyyət düzgün dəyərləndirilsəydi, hesabatda yerimiz kifayət qədər irəlidə olacaqdı”.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva da bu mövqeni bölüşür: “Global Soft Power Index”-ində Azərbaycanın 81-ci yerdə dayanması heç də ədalətli deyil. Gürcüstan hakimiyyətində hazırda xaos hökm sürür. Onlarla siyasi məhbusa ev sahibliyi edən ölkədir. Şimal-qərb qonşumuzda partiya sədrləri, hətta keçmiş prezident də dəmir barmaqlıqlar arasına salınıb. Necə olur ki, bu qədər xaos və anarxiya içərisində olan, ərazilərinin dördüdə biri işğalda qalan Gürcüstan bu siyahıda bizdən xeyli öndə ola bilər?! Deməli, bu cür siyahını tərtib edənlər “narıncı inqilablar atası” SOROS-un diqtə və əmrilərini nəzərə alıblar. Üstəlik, bu təşkilat dəfələrlə hazırladığı indekslərə görə Avropanın aparıcı demokratik dövlətləri - Almaniya, Belçikadakı ictimai institutlar tərəfindən müxtəlif vaxtlarda ciddi tənqidlərə məruz qalıblar. Eyni zamanda bu cür hesabatlar, indekslər göstərir ki, “Global Soft Power Index” kimi qurumlar xaosdan, anarxiyadan qidalanırlar. Biz öz yolumuza baxmalıyıq və bu cür hesabatlar bizi yolumuzdan döndərməməlidir. Bu siyahıda Azərbaycanın 81-ci yerdə göstərilməsi Bakının Qərblə soyuq münasibətlərindən qaynaqlanır. Əgər biz də Gürcüstan kimi Qərbin diqtəsi ilə hərəkət etsəydik, o zaman biz də ilk əlillikdə ola bilərdik”, - deyə S.Əliyeva qiymətləndirir.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Sabah erməni vandallarının 1992-ci ilin fevralında Xocalıda törədiyi soyqırımından 33 il ötür. Bəşəriyyət əleyhinə törədilmiş bu vəhşilik nəticəsində 63-ü uşaq, 106-sı qadın, 70-i qoca olmaqla, 613 Xocalı sakini qətlə yetirilib, 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib.

Düşmən gülləsindən 76-sı uşaq olmaqla, 487 nəfər yaralanıb. 1275 nəfər əsir götürüldü. Onlardan 150 nəfərinin, o cümlədən 68 qadın və 26 uşağın taleyi indiyədək məlum deyil. Artıq Xocalı canilərindən bəziləri Azərbaycan qanunları qarşısında cavab verirlər, onların məhkəməsi gedir və öz layiqli cəzalarını alacaqlar. Təəssüf ki, Robert Köçəryan, Serj Sərkisyan, Seyran Ohanyan kimi hərbi cani və qatillər hələ də azadlıqdadır. Onların nə vaxtsa ədalət mühakiməsinə verilməsi mümkün olacaqmı?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Xocalıda ermənilər bəşəri cinayətə, müharibə cinayətinə yol veriblər: “Heç bir müqavimət göstərmək imkanı olmayan dinc mülki insanların kütləvi şəkildə qətlə yetirilməsi, girov götürülməsi və ağır işgəncələrə məruz qoyulması insanlıq əleyhinə cinayətdir. Bu cinayəti törədən, təşkil edən qatillərin bir qrupu artıq Azərbaycan tərəfindən həbs edilib və məhkəmə qarşısında cavab verirlər. Azərbaycan onları saxlayan zaman öldürə də bilərdi, ancaq Azərbaycan dövləti bu qatillərin ədalət mühakiməsi qarşısında cavab verməsini təmin etdi. İndi onların məhkəməsi gedir və törətdikləri cinayətlərə görə qanuni cəzalarını alacaqlar. Bu, həm də Xocalı soyqırımını qurbanlarının narahat ruhlarını sevincdirəcək. Təəssüf ki, Xocalı soyqırımının dünyada rəsmən tanınmasına bir sıra ermənipərəst beynəlxalq təşkilatlar və dövlətlər illərdir mane olmağa çalışıblar və çalışırlar. Azərbaycanın apardığı işlər nəticəsində bir sıra dövlətlər Xocalı soyqırımını tanısa da, bununla bağlı parlamentlərdə qərarlar qəbul olunsada Avropa İttifaqı, Avropa Şurası, Avropa Parlamenti kimi təşkilatlar Xocalı soyqırımına hüquqi qiymət vermək istəmədilər. Çünki bu cinayəti törədənərmənilər idi. Belə bir insanlıq əleyhinə olan cinayətə göz yumdular. Amma tarix hər şeyi özü öz yerinə qoyur”.

Ç.Qənizadə dedi ki, bu gün Qarabağda 30 ildən artıq separatçı quldur rejimə rəhbərlik eləyən, əli Azərbaycan xalqının qanına bulaşmış bir qrup şəxs məhkəmə qarşısında cavab verirlər: “Azərbaycan dövləti, Azərbaycan Ordusu, Azərbaycanın Ali Baş Komandanı Xocalıya ədalət bərpa etdi. Xocalı bu gün azad-

22 ailənin Xocalı həsrəti sona çatdı

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdış davam edir. Fevralın 24-də respublikanın müxtəlif yerlərində, əsasən yataqxanalarda, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı Ağdamdan Xocalıya Balıca kəndinə yola salınıb.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bu mərhələdə Balıca kəndinə 22 ailə - 95 nəfər köçürülür. Keçmiş məcburi köçkünlər hər tərəfli dövlət qayğısı ilə ehtə olunduqlarına görə Prezident İlham Əliyevə və birinci xanım Mehriban Əliyevaya təşəkkür ediblər. Onlar həmçinin torpaqlarımızı işğaldan azad edən rəşadətli Azərbaycan Ordusuna,

qəhrəman əsgər və zabitlərimizə minnətdarlıqlarını bildirib, bu yolda canlarından keçən şəhidlərimizə rəhmət diləyiblər. Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında

çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumilikdə, 40 minə yaxın insan yaşayır.

Azərbaycanda Xocalı həftəsi - o canilərin də mühakiməsi zamanı...

Əliqanlı qatillərin bir qismi mühakimə edilir, Köçəryan-Sərkisyan-Ohanyan üçlüyü də cəzalarını alacaq

dır, Xocalıya öz sahibləri qayıdır və Xocalı soyqırımını törədənlərin bir qrupu cinayətlərinə görə məhkəmə qarşısında dayanıblar. Gün gələcək Xocalı soyqırımına birbaşa rəhbərlik etmiş Robert Köçəryan, Serj Sərkisyan, Seyran Ohanyan kimi daha iri qatillər də Azərbaycan qarşısında cavab verməli olacaqlar. Onlar barəsində Azərbaycanın müvafiq orqanları cinayət işi açıb. Hər biri beynəlxalq axtarışa verilib. Təəssüf ki, bu şəxsləri hətta müxtəlif xarici ölkələrdə interpol səviyyəsində saxlasalar da sonradan buraxırlar. Səhv etmərsə, Serj Sərkisyan İtaliyada saxlandı, lakin 4 saat sonra buraxıldı. Amma biz ümidimizi kəsmirik, bir gün bu vəhşi cinayətlərin təşkilatçıları olan həmin hərbi canilər də ədalət mühakiməsi qarşısına çıxanlacaqlar.

Son günlər Xocalı qatilləri Robert Köçəryan və Serj Sərkisyanın aktivləşməsi müşahidə olunur. Onlar təkəcə Azərbaycan xalqına, Xocalı sakinlərinə qarşı soyqırımını həyata keçirməyiblər, Ermənistanla və erməni xalqına da əslində böyük pisliliklər ediblər. Elə buna görə də onların Ermənistan cəmiyyətində nüfuzu yoxdur, onlara kiçik bir klandan başqa hər kəs nifrət edir”.

Hüquq müdafiəçisi vurğuladı ki, indi bu iki qatil yenə də müharibə çağırışları edir, qızışdırıcı bəyanatlar verirlər: “Açıq-aşkar görünür ki, onlar yenidən Ermənistan siyasətində önə çıxmaq, hakimiyyətə sahiblənmək və bölgəni yenidən müharibə meydanına çevirmək, cinayətlərini davam etdirmək istəyirlər. Ona görə də Ermənistanın ha-

zırkı hakimiyyəti əgər sülh istəyirsə, yenidən müharibə istəmərsə, Ermənistan dövlətinin məhv olmasını istəmərsə, Robert Köçəryan, Serj Sərkisyan, Seyran Ohanyan kimi hərbi caniləri cəzalandırmalıdır”.

Qeyd edək ki, Türkiyənin Azərbaycanı sabiq səfiri Cahit Bağcı ötən ay verdiyi bir açıqlamada prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan ölkəmizə səfər edəcəyini və Xocalıya da gedəcəyini bildirmişdi. Lakin dəqiq tarix söyləməmişdi. İstisna deyil ki, prezident Ərdoğanın səfəri qəfildən reallaşsın. Türkiyə liderinin Xocalıya səfər etməsi Xocalı soyqırımının dünyada tanınması istiqamətində Azərbaycanın apardığı işə dəstək baxımından da mühüm əhəmiyyət daşıyacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Bakının Sabunçu rayonunda son 3 gündə 11 nəfər spirtdən zəhərlənərək ölüb. Bir neçə gün əvvəl eyni rayonda bir yerdə yeyib-içən 4 dostun da zəhərlənərək ölməsi barədə xəbər yayılmışdı.

Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətindən bildirilib ki, 22-23 fevral tarixlərində Sabunçu rayonu ərazisində ümumilikdə 15 nəfərin ölməsi faktı ilə bağlı Cinayət Məcəlləsinin 314.3-cü (iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olan səhlənkarlıq) maddəsilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır. Həyata keçirilmiş ilkin tədbirlərlə həmin şəxslərin qəbul etdikləri etil (texniki) spirtindən zəhərlənməsi nəticəsində ölmələri müəyyən edilib.

Bes belə zəhərlənmələr tez-tezmi baş verir? Ölüm ehtimalı neçə faizdir? Ümumiyyətlə, texniki spirtlərdən istifadə hansı orqanları zədələyə bilər? Texniki spirtin ən təhlükəli növü kimi metil spirtini göstərir. Bu spirt növünün əsas təhlükəsi nədədir?

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **Kliniki Tibbi Mərkəzin (KTM) Toksikologiya şöbəsinin müdiri Azər Maqsudov** deyir ki, metil spirtindən zəhərlənmə ilə bağlı müraciətlər ildə bir neçə dəfə baş verir və çox vaxt ağırlaşmış vəziyyətdə olan xəstələr gətirilir. "Ölümlərin baş verməsinə imkan vermirik, təcili müdaxilə edirik. Metil spirtini toksiki təsire malikdir və 80-85 faiz halda müdaxilə etməyəndə şəxs ölə bilər. Mərkəzi sinir sistemində, ürəyə, ciyərlərə çox pis təsir göstərir. 30 milli litrdən 150 milli litrə qədər qəbul zəhərlənmə verir və ölüm dozəsi hesab olunur. Mən insanlara tövsiyə edərdim ki, həm etil, həm də

sağlamlığımız üçün çox təhlükəlidir, müxtəlif zəhərlənmələrə, hətta ölümə səbəb olur. Saxta spirtli içkilər xüsusilə sinir sisteminə zərər verir. Görmə pozğunluğu və ya tamamilə görmə itkisi, şüursuz hərəkətlər, hərəkətliliyin olmaması, başgicəllənmə, ürəkbulanma, qusma və ölümlə nəticələnə bilər. Ona görə də insanlar spirtli içki alarkən tərkibini oxusunlar, qablaşmasına diqqət etsinlər və tanınan məhsulu alsınlar".

"Qida təhlükəsizliyi Hərəkəti"nin rəhbəri, sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsət Hüseynova deyir ki, texniki spirt insanların daxilə

nin bir sıra səbəbləri ola bilər. Onlardan biri də saxta üsulla hazırlanan, mənşəyi belli olmayan içkilərin qəbul edilməsidir. Mənşəyi belli olan içkini qısa müddətdə normadan artıq qəbul etdikdə də zəhərlənmə verir. İnsanlar spirtli içkini ac qarına içməsinlər və az miqdarda qəbul etsinlər. Spirt içki qəbul edərkən dərman atmasınlar. Bu da zəhərlənmə verə bilər".

Azad İstehlakçılar İctimai Birliyinin sədri Eyyub Hüseynova görə, 2019-cu ildə spirtli içkilərin istehsalı ilə bağlı lisenziya ləğv edildəndən sonra vəziyyət daha da pisləşib: "Ondan sonra

Paytaxtda qətləkim kimi olay: 15 nəfəri öldürən qorxunc təhlükə

Ekspertlər həyəcan təbili çalır; texniki spirtlə bağlı acı həqiqətlər bu yazıda

metil spirtinin qəbulundan çəkinsinlər. Metil spirtini çox vaxt qoxusu və rəngi ilə etil spirtinə bənzəyir. Qatı formada olanda zəhərlənmə sürətlə baş verir və ölümə nəticələnir. Metil spirtini etil spirtindən fərqli olaraq mərkəzi sinir sistemində və göz sinirində təsir edir. Bu da insanı kor edə, həmçinin qaraciyər və böyrək çatışmazlığı yarada bilər. Mağazalarda satılan araqlarda metil spirtinin olduğunu müəyyən etmək çox çətindir. Bunu ancaq laborator

müayinə təsdiqləyə bilər".

Qida mühəndisi, nutrisiooloq Fərid Səfərov qəzetə açıqlamasında bildirib ki, taxıl spirtini etil spirtinə bənzəyir. Qatı formada olanda zəhərlənmə sürətlə baş verir və ölümə nəticələnir. Metil spirtini etil spirtindən fərqli olaraq mərkəzi sinir sistemində və göz sinirində təsir edir. Bu da insanı kor edə, həmçinin qaraciyər və böyrək çatışmazlığı yarada bilər. Mağazalarda satılan araqlarda metil spirtinin olduğunu müəyyən etmək çox çətindir. Bunu ancaq laborator

"işbazlar", asan və rahat üsulla pul qazanmaq istəyən sahibkarlar süni şəkildə saxta üsullarla içkilər hazırlayaraq satışa çıxarırlar və nəticə çox zaman pis olur.

Rəngsiz və uçucu metil spirtini su ilə tamamilə qarışdır. Metil spirtinin istehsalı ucuz başa gəldiyi üçün içkilərin hazırlanmasında etil spirtini əvəzinə tez-tez istifadə olunur.

Əhəmiyyət vermədən, ucuz olduğu üçün və ya bilmədən istifadə edilən, tərkibində metil olan bu cür saxta içkilər

qəbul etməsi üçün nəzərdə tutulmayıb və onun əldə olunması o qədər də asan deyil: "Bu spirtə daha çox sənaye sahələrində texniki məqsədlər üçün istifadə olunur. Sağlamlıq üçün zərərli və zəhərlənməyə səbəb ola bilər. İldikdə qaraciyər və böyrəklərə ciddi ziyan vura bilər ki, bu da ölümə nəticələnə bilər. Onun tərkibindəki kimyəvi maddələr insan orqanizmini məhv edir. Ümumilikdə isə spirtli içkilərdən zəhərlənmə

60-dan çox spirtli içki istehlakçısı meydana çıxdı. Nəticədə çox ucuz araqlar satışa çıxarıldı və bazarda qiymət siyasətində qeyri-mütənasiblik yarandı. Bundan narahat olan standartlara uyğun spirtli içki idxalçıları hökumət qarşısında məsələ qaldırdılar. Ötən ilin sonlarında spirtli içkilərin minimum qiyməti müəyyən olundu. Lakin dəyişən bir şey yoxdur, keyfiyyətə nəzarət hələ də yüksək deyil. Belə olan halda əlbəttə ki, zəhərlənmələr olacaq".

■ Sahənə RƏHİMLİ, "Yeni Müsavat"

Təyyarə faciəsindən iki ay ötdü - təhqiqatın gəldiyi nöqtə

Rusiya Aktauda qəzaya uğrayan AZAL uçağı ilə bağlı inadından dönmür

Bu gün Bakı-Qrozni reysini yerinə yetirən "Azərbaycan Hava Yolları"na məxsus "Embraer 190" tipli sərnəşin təyyarəsinin Aktau yaxınlığında qəzaya uğramasının 2-ci ayı tamamlandı. Qəzadan sonra təyyarənin qalıqlarında zədələr aşkar olunub. Azərbaycan və Qazaxıstan "qara qutu"larının oxunmasından sonra ilkin hesabatı açıqlayıb.

Komissiyaın hesabatında deyilir ki, təyyarə qalıqlarında "kənar obyektlər" aşkarlanaraq götürülüb. Hava gəmisinin füzelyajında çoxsaylı delib keçən və kor zədələrin olması faktı aşkar olunub və foto, habelə video qeydiyyata alınıb. Həmin zədələr hava gəmisinin füzelyajının arxa hissəsində, xüsusilə şaquli və üfüqi stabilizatorlarında çox sayda, habelə sol qanadda və sol mühərrikdə aşkar olunub. Təyyarənin füzelyajında aşkar olunan zədələrin kənar obyektlərin təsiri nəticəsində formalaşması barəsində məlumat təqdim edilib. İlkin hesabatda hava gəmisinin quslarla toqquşmasına işarə edən hər hansı fakt barəsində məlumat təqdim edilməyib. Təyyarənin qalıqlarının kor zədələrində olan, hava gəmisinə məxsus olmayan kənar obyektlər aşkarlanaraq götürülüb və həmin kənar obyektlərin fotosəkilləri ilkin hesabat mətnində ictimaiyyətə təqdim edilib.

Hesabatda bildirilir ki, 05:13:32-də hava gəmisinin əsas idarəetmə sistemləri itirilir, 05:21:42-də əlaqələndirici dispetçer "Kover" əməliyyatı barədə Qozniya məlumat verir. Hesabatda oksigen balonunun partlaması ilə bağlı faktı ehtiva edən hər hansı fakt barəsində məlumat təqdim edilməyib. Burada sadalanan faktların təsdiqi ilə bağlı olan foto, habelə audio və re-

qəmsal qeydiyyat vasitələrindən çıxarılar ilkin hesabatın mətnində verilib.

Hesabatdan da göründüyü kimi, Azərbaycan təyyarəsi Qrozni üzərində atəşə məruz qalıb, ardıcıl bir neçə atəş açılıb, hava gəmisinin əsas idarəetmə sistemləri 05:13:32-də sıradan çıxıb, əlaqələndirici dispetçer isə "Kover" əməliyyatı barədə Qozniya 8 dəqiqə sonra -

05:21:42-də məlumat verib. Buradan aydın olur ki, Azərbaycan tərəfinin və təyyarə ekipajının "Kover" əməliyyatından xəbəri ola bilməzdi. Bu da onu

göstərir ki, Rusiya tərəfi məsələni gizlətmək istəyib. Təyyarəyə atəşin Çeçenistanın paytaxtı Qrozni yaxınlığındakı Xankala qəsəbəsində yerləşən hərbi hissənin ərazisindən açılmasına dair məlumatlar var.

Prezident İlham Əliyev təyyarənin Rusiya tərəfindən vurulduğunu bildirib. O, Rusiya tərəfindən üzrxahlıq, etiraf və kompensasiya tələb edib. Rusiya lideri Vladimir Putin isə 3 gün sonra İlham Əliyevə zəng edib təyyarənin Rusiya səmasında qəzaya uğramasına görə üzr istəməsi, təyyarənin vurulduğunu

nu etiraf etməyib. Hələ ki Rusiya Azərbaycan kompensasiya ödəyəcəyi barədə heç bir açıqlama verməyib.

Təyyarənin "qara qutu"ları oxunandan sonra Azərbaycan Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi və Qazaxıstan Nəqliyyat Nazirliyi bildirib ki, hava gəmisini Qrozniyə qədər uçuşa tam yararlı olub, təyyarə quslarla toqquşmayıb və salonunda oksigen balonu partlamayıb.

"Hava gəmisini Rusiyanın hava məkanında, o cümlədən Qrozni hava limanı üzərində uçarkən GPS signallarının itməsi halı ilə üzleşib. Təyyarə pis havaya görə Qrozniyə ikinci dəfə də enə bilmədiyi üçün Bakıya qayıtmaq istəyib, amma bu zaman "qara qutu"lar 2 saniyə aralığında 2 kənar səs qeydə alıblar. Bu səslərdən sonra qısa fasilə ilə təyyarənin hidravlik sistemi sıradan çıxıb. Hava gəmisini əsas idarəetmə sistemlərini itirib. İlkin hesabatda həmçinin deyilir ki, hava gəmisində aşkar edilən çoxsaylı zədələr kənar obyektlərin təsiri nəticəsində baş verib. "Təyyarənin qalıqlarının kor zədələrində olan kənar obyektlərin dəqiq mənsubiyyətinin müəyyənəlməsi üçün əlavə ekspertizə keçiriləcək", - qurumlar açıqlayıb.

Qəza nəticəsində təyyarədə olan 67 nəfərdən 38-i ölüb, 29-u yaralanıb. Ekipaj üzvləri də daxil olmaqla onlardan 42-si Azərbaycan vətəndaşı olub. Həlak olmuş ekipaj üzvlərindən üçü ölümlərindən sonra Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adına layiq görülüb, sağ qalan təyyarə

bələdçiləri "Rəşadət" ordeni ilə təltif olunub.

Yanvarın 6-da Prezident İlham Əliyev qəzada həlak olmuş ekipaj üzvlərinin ailələri və ekipajın sağ qalmış üzvləri ilə görüşüb. "Əminəm ki, yaxın vaxtlarda biz ilkin nəticələri öyrənəcəyik və hər şey öz yerini tutacaq. Biz ədalət tələb edirik, günahkarların cəzalandırılması tələb edirik, tam şəffaflıq və insani davranış tələb edirik", - Prezident bildirib və əlavə edib ki, baş vermiş qəzadan təqribən 10 gün əvvəl oxşar hadisə Qrozni şəhərinin yaxınlığında baş vermişdi: "AZAL-a məxsus təyyarə yarı yolda geri dönmüşdü. Nə üçün bu dəfə təyyarə ekipajına xəbərdarlıq edilməmişdi? Bunu təbii olaraq istintaq göstərəcək".

Dövlət başçısı cinayət işinin bütün materiallarını hələ ki açıqlamaq istəmədiyini əlavə edib: "Amma əminliklə deyə bilərəm ki, Azərbaycan vətəndaşlarının bu qəzada həlak olmasının günahı Rusiya Federasiyası nümayəndələrinin üzərindədir".

BMAT-in Çıxaqo Konvensiyasına əsasən ilkin hesabat hazırlandıqdan sonra qəzanın səbəbləri ilə bağlı qəza tarixindən 1 il ərzində yekun hesabat hazırlanmalıdır. Həmin yekun hesabatın hazırlanması ilə bağlı Qazaxıstan Respublikası və araşdırmada iştirak edən digər dövlətlər tərəfindən artıq işlər başlanılmışdır. Qəza ilə bağlı Azərbaycan, Qazaxıstan və Rusiyada cinayət işi başlanıb. Hazırda hər 3 ölkədə istintaq gedir.

■ E.MƏMMƏDƏLİYEV, Musavat.com

Fransız səfir erməniləri niyə qəzəbləndirdi

Qarabağın ilhaqına 78-ci bənd əngəli

Olivier Dekottini

Fransanın İrəvandakı səfiri, antitürk mövqeli Olivier Dekottini erməni radikal-revanşistləri qəzəbləndirən ifadə işlədib. Diplomat Ermənistanın hələ 1991-ci ildə Almatı Bəyannaməsinə imza atmaqla Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıdığını bildirib.

Revanşistlər isə Ermənistanın faşist rəhbərlərin yox, məhz hazırkı baş nazir Nikol Paşinyanın dövründə keçmiş Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi tanıdığını israr edirlər...

Qısa arayış kimi bildirik ki, 1991-ci il dekabrın 23-də imzalanmış Almatı Bəyannaməsi MDB-nin yaradılması üçün bazis rol oynayan sənəd sayılır. Eyni zamanda bu, SSRİ-nin mövcudluğunu dayandırdığına işarə edən Belovej razılaşmasının (8 dekabr 1991) təsdiqlənməsi idi.

Həmin sənədin ilk bəndlərinin birində üzv respublikaların bir-birinin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşacağı, mövcud dövlət sərhədlərinin dəyişdirilməyəcəyi haqda öhdəlik əks olunub. Yeni söhbət SSRİ tərkibində müttəfiq respublikalar arasında mövcud olmuş inzi-bati sərhədlərin dövlət sərhədinə çevrilməsinin qəbul olunmasından gedir...

Ancaq məlumdur ki, Ermənistanın ovaxtkı prezidenti Levon Ter-Petrosyan öz ələmində biclik işlədərək, onu şərtlə imzalayıb. Yeni guya "Dağlıq Qarabağ"ın artıq Azərbaycana de-fakto tabe olmadığı üçün "DQ"-nin də ölkəmizin ərazi bütövlüyünə aidiyyəti yoxmuş. Gerçək isə belədir ki, SSRİ-nin sonuncu (1977) konstitusiyasına görə (78-ci bənd), müttəfiq respublikanın ərazisi onun razılığı olmadan dəyişdirilə bilməzdi.

Elə o səbəbə Mixail Qorbaçov DQMV-ni Azərbaycandan qoparıb Ermənistanla peşqəş edə bilmədi. Ermənilər nə qədər əlləşsələr də, min oyundan çıxsa da, qondarma "dq"-i heç bir ölkə, hətta Ermənistanın özü müstəqil dövlət kimi tanımadı. Çünki öncə Bakının razılığı alınmalı idi. Yeri gəlmişkən, Paşinyan ara-sıra həm də bu reallığı istinadla bədnam Minsk Qrupu dö-nəmində "Dağlıq Qarabağ"ın həmişə Azərbaycana məxsus olduğunu bildirir...

Yenə eyni səbəbə 1988-ci ildən başlayaraq, ta 2023-cü ilin sentyabr antiterror əməliyyatınadək xunta rejiminin Qarabağda keçirdiyi bütün "seçkilər", "referendumlar" qeyri-legitim və qanunsuzdur! Yeni onların heç bir hüquqi qüvvəsi yoxdur.

Bakıda separatçı ünsürlər həm də buna görə mühakimə olunurlar. Yoxsa ki, iş-isdən keçəndən sonra Arak Arutyunyanın ötən həftə məhkəmədə dediyi "konflikt SSRİ xüsusi xidmət orqanları tərəfindən təhrik edilib, ona görə də biz özümüzü qurban hesab edirik" sözləri ilə xuntaçılar məsuliyyətdən yayına bilməzlər. Gecdir...

Bu da var ki, Nikol Paşinyanın 2022-ci ilin 6 oktyabrında Praqada 4-tərəfli formatda (Azərbaycan-Ermənistan-Avropa İttifaqı-Fransa) təsdiqlədiyi və Qarabağı Azərbaycanın tərkib hissəsi sayan sənəd-bəyanat da Bakı ilə sülh müqaviləsi imzalamaq üçün yetərli hesab oluna bilməz. Ona görə ki, Ermənistan konstitusiyası hələ də "Dağlıq Qarabağı" öz ərazisi sayır. Bundan əlavə, Ter-Petrosyan dönməndə qəbul edilmiş qanuna görə, Ermənistanın heç bir rəhbəri "Dağlıq Qarabağı"nı Azərbaycanın tərkib hissəsi kimi göstərildiyi sənədə imza ata bilməz. Həmin qanun indiyədək qüvvədədir.

Odur ki, rəsmi Bakı İrəvandan konstitusiyayı dəyişdirməklə yanaşı, həmin qanunverici aktların da ləğvini tələb etməkdə tam haqlıdır. "Siçan-pişik" oyunu bitib. Çoxdan...

■ **Analitik xidmət,**
Musavat.com

Almaniyada parlament (Bundestaq) seçkiləri keçirilib. Sayılan səs-lərin nəticələrinə əsasən, Fridrix Mertzin lideri olduğu Xristian-Demokratik İttifaqı 34.1, Elis Vaydelin lideri olduğu Almaniya üçün Alternativ (AFD) 23.3% səs əldə edib. Hazırkı kansler Olaf Şoltsun lideri olduğu Almaniya Sosial Demokrat Partiyasının (SPD) səsi isə 13.7%-ə enib. Beləcə, ifrat sağçı AfD 2021-ci il seçkiləri ilə müqayisədə səs payını iki dəfə artıraraq 20,8%-ə çatdıraraq, öz tarixində ilk dəfə ikinci olub.

Qeyd edək ki, Almaniya-nın növbəti kansleri olacaq Fridrix Mers 2022-ci ildən etibarən XDI-nin rəhbəridir. O, 1990-cı illərin sonlarından 2000-ci illərin əvvəllərinə qədər Almaniya Parlamentində (Bundestaq) çalışıb və partiya-da müxtəlif vəzifələr tutub. Mers daha konservativ bir liderdir və iqtisadi liberalizm, vergilərin azaldılması və dövlətin müdaxiləsinin azaldılması mövzularında daha sərt yanaşma ilə fərqlənir. O, həmçinin Avropa siyasəti və təhlükəsizliyi məsələlərində sərt mövqeyə sahibdir və miqrasiya məsələlərində də sərt mövqe tutur.

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Almaniya Bundestaqına keçirilmiş seçkilərin nəticələrinin proqnozları aylar öncə verildi və nəticə deyilənlər kimi oldu: "Olaf Şoltsun liderlik etdiyi Sosial Demokrat Partiyasının son iki ildə nüfuz itirməsi sürətlənmişdi. Əvəzində sağ mərkəz və sağ partiyaların şansları yüksəlmişdi. Adətən sosial siyasət aparan partiyalara dəstək verən alman seçicisinin fikir dəyişikliyi daha ciddi problemlərin olmasından xəbər verir. Xüsusilə ölkədə ciddi narazılıq yaradan miqrant probleminin həll olunmaması, iqtisadi göstəricilərin aşağı düşməsi ənənəvi olaraq sosial demokratlara səs verən seçicilərin sağlara səs verməsi ilə nəticələndi".

Siyasətçi hesab edir ki, son nəticələrə görə yeni dövəmdə fərqli Almaniya-nı görə biləcəyik: "Əslində ABŞ administrasiyası Almaniya üçün Alternativ Partiyasının qazanmasını arzulayırdı və bunu gizlətmirdilər. Prezident Tramp isə şəxsən bu partiya və onun liderinə böyük hörmət bəslədiyini bildirirdi. Münhen Təhlükəsizlik Konfransında ABŞ vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Avropa İttifaqını aşağılayan çıxışı olmasaydı, millətçilər daha çox səs toplaya bilərdilər. Hətta birinci partiya olmaq şansları da var idi. Məhz məlum çıxışdan sonra bir xalq olaraq özünü hər zaman yüksəkdə görən və hörmət edən almanların bir

Almaniya keçiddə "atları" dəyişir - təzə kanslerden əsas gözlənti

Merkelin siyasəti davam edəcək? Ekspert: "Yeni dönmə üçün fərqli Almaniyanı görə biləcəyik..."

hissəsi son günlər fikir dəyişdirdilər. Amma yenə millətçilər səs-lərini artırdılar.

Hazırda böyük ehtimalla hökuməti xristian demokratlar formalaşdıracaqlar. Aşağı-yuxarı oxşar seçici kütləsinin bölüşən Almaniya üçün Alternativ Partiyasının xristian demokratların hökuməti formalaşdırmasına səs vermə imkanları var. Yeni kansler olması gözlənilən Fridrix Mertz hələ seçkidən öncə bildirmişdi ki, hakimiyyətə gəlib Angela Merkelin siyasətini davam etdirəcək. Bu isə Almaniya üçün Avropada güclü dövlət, güclü iqtisadiyyat, müstəqil siyasət deməkdir. Yeni ABŞ Almaniya münasibətlərində tərəfdaşlıq olacaq, amma tərəfdaşlıq ilk növbədə Almaniyanın milli maraqlarına xidmət edəcək. Nəzərə alınmalıdır ki, xristian demokratlar ABŞ-dakı Respublikaçıların ənənəvi müttəfiqlərdir, Senatda və Konqresdə onları mütəmadi dəstəkləyən respublikaçı siyasətçilər çoxdur. O səbəbdən hesab edirik ki, ABŞ administrasiyası Şoltsa olan münasibəti yeni hökumətə bəsləməyəcək və onunla işləyəcək".

Analitik hesab edir ki, yeni hökumətin başçısı olması gözlənilən Fridrix Mertz Ukrayna-Rusiya müharibəsində Ukraynanı dəstəkləyəcəyini bəyan edib: "Beləliklə, deyə bilərik ki, Avropa siyasətində yeni bir səhifənin açılması gözlənilir. Yeni yaranacaq hökumətin Rusiyaya münasibəti nə gəlincə isə Rusiya üçün heç nə dəyişməyəcək. Doğrudur, keçən parlamentdə də Rusiya ilə əlaqələrin bərbad olunmasına çağıran populist partiyalar var idi. Amma bu dəfə onlardan sosi-

alistyönümlü sol partiya parlamentə düşə bilər ki, onlar bundan sonra Bundestaqda qərarlara təsir edə bilməyəcəklər".

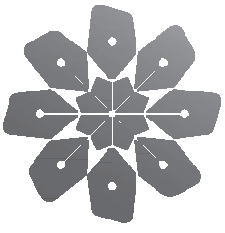
Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə hesab edir ki, neo-nasistlər Almaniya siyasətində əvvəlki dövrlə müqayisədə iki dəfə artıq təsir imkanlarına malik olacaqlar: "Almaniya Avropanın lokomotiv gücüdür və bu gücün siyasət prioritetləri ümum-Avropa siyasətinin gələcək istiqamətini müəyyən etməyə ehtimal verir. Məsələn, Olaf Şoltz dövründə Almaniya siyasəti passivliyi ilə yadda qaldı. O, Rusiya ilə müharibədə Ukraynaya dəstək olmağa tələsmirdi. Lakin biz yeni seçilən kansler Fridrix Mertz daha kəskin qərarlar verə biləcəyini görürük. O, daha öncə Şoltzu tənqid edərək Ukraynaya uzaqmənzilli Taurus raketlərini verməyi tələb edirdi. Həmçinin hazırda Avropa ordusunun Ukraynaya göndərilməsindən bəhs olunur. Görünür, yeni Almaniya hakimiyyəti bu istiqamətdə təşəbbüsləri cəmləyə bilər.

Beləliklə, yeni Almaniya hakimiyyətinin Avropa siyasəti üçün yeri bir era başladacağı və ABŞ-la daha çox uzlaşdırıcı siyasət yürüdəcəyi təxmin oluna bilər. Görüntüyə görə, ABŞ Avropadan "imtina edir", əslində isə məhz ABŞ-ın təsiri ilə Avropa hərbi olaraq konsolidə olmağa başlayır və bu dönmədə Almaniya lideriyi ələ almağı planlaşdırır. Bu, qarşıdakı dövrdə Aİ-nin hərbi büdcə xərclərini artırmasına və global miqyasda müdaxilələri gücləndirməsinə gətirib çıxaracaq. İlk etap NATO-nun iyun sammitidir ki, bunadək

Almaniyanın öz büdcəsində hərbi xərcləri 2%-dən 3%-ə yüksəltməsi gözlənilir. Bu, II Dünya müharibəsindən sonra formalaşan dünya nizamının sonu deməkdir. Bilir ki, iki dünya müharibəsindən səbəb olan Almaniyanın 1945-ci ildən sonra hərbsizləşdirilməsi qərarlaşdırılmışdı. Daha sonra müəyyən dərəcədə hərbi imkanlarını artıran Almaniya, indi dünyanın artan hərbi yarış trendi ilə ayaqlaşmağa məcburdur. Odur ki, bu, Almaniyanın gələcək dünyəvi iddialarına da qapı açar bilər. Nəzərə alsaq ki, Almaniya neona-sist partiyası da güclənib. Belə ki, AfD seçkilərdə ikinci yere çıxıb. Bu, o deməkdir ki, neona-sistlər Almaniya siyasətində əvvəlki dövrlə müqayisədə iki dəfə artıq təsir imkanlarına malik olacaqlar.

Bu partiyanın Azərbaycana münasibətdə davranışlarına baxsaq, ehtimal edə bilərik ki, vaxtilə 44 günlük müharibənin gedişində Qarabağı qeyri-qanuni səfər edərək keçmiş qondarma rejimin rəhbərliyi ilə görüşən, ölkəmizə qarşı çoxsaylı çağırışlar edən partiya nümayəndələri gələcək Azərbaycan-Almaniya və hətta Azərbaycan-Aİ münasibətlərinin inkişafı önündə ciddi əngəllər yarada bilərlər. Miqrasiya sahəsində AfD-nin CDU ilə ortaq mövqeyə gəlməsi göstərir ki, bu iki partiya müəyyən məsələlərdə ortaq siyasət inşa edə bilər. Məhz AfD-nin təsiri ilə yeni alman hökumətinin qarşıdakı dövrdə anti-Azərbaycan siyasətini gücləndirməməsi üçün ölkəmizin yeni hökumətlə daha dərin işləməsi arzu olunandır".

■ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Azərbaycan Respublikasının dünya
birliyinə integrasiyası, region ölkələri
və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla
əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi**

Geosiyasi vəziyyət özü ilə yeni şərtlər gətirir. Üç ildir davam edən Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bitməyi istiqamətində ABŞ-ın yeni prezidentinin atdığı addımlar Rusiyanın mövqelərinin güclənəcəyi barədə proqnoz verənlərin sayını artırır. Dünyadakı başqa bir münaqişə ocağı Suriyada Bəşər Əsəd rejiminin çöküşündən sonra sabitləşmə prosesi başlayıb.

Türkiyədə Suriyanın nüfuzu güclənib. Siyasi analitiklər hesab edir ki, dünya miqyasında gedən bu kimi proseslər Cənubi Qafqaz ölkələrinin də oriyentasiyasına təsirini göstərəcək. Uzun illər ərzində Cənubi Qafqaz regionu dünyanın ən parçalanmış regionlarından biri kimi nəzərə çarpıb. Belə ki, bölgənin üç ölkəsi öz xarici siyasət prioritetlərində müxtəlif vektorlar seçdilər ki, bu da kiçik bir regionda NATO, KTMT, Avropa İttifaqı və Avrasiya İqtisadi Birliyi, vahid gömrük məkanı, eləcə də üçüncü yolun tərəfdarlarının yaranmasına səbəb oldu. Bu vəziyyət həm yaxın, həm də uzaq qonşular, eyni zamanda nüfuzlu güc mərkəzləri olan xarici oyunçuların regional konfiqurasiyalarda iştirakına şərait yaradı. Gürcüstan uzun müddət Qərb vektorunu seçdi. Ermənistan isə Nikol Paşinyan hakimiyyətə gələndə birmə-

nalı olaraq Rusiyanın müttəfiqi rolunu üzərinə götürmüşdü. Ancaq Paşinyanın gəlişi ilə bu müttəfiqlik zədələnmə dövrünə qədəm qoydu. Rusiyanın Ermənistanla zəifləməkdə olan yerini ABŞ, Fransa, Avropa İttifaqı tutmağa başladı. Lakin bununla belə, Ermənistanı Rusiyadan tam qopmuş da hesab etmək olmaz.

Ermənistan Qərbə yaxınlaşıb Rusiyadan məsafə saxladığı qonşusu Gürcüstanda son illərdə əks proses gedir. Gürcüstanda Qərblə soyuq münasibətləri olan siyasi qüvvə hakimiyyətə gəldi və artıq bəllidir ki, Qərb-Gürcüstan münasibətləri özünün gərgin dövrünü yaşayır. Gürcüstan hökuməti son bir həftədə Rusiya ilə əlaqələrin yaxşılaşdırılmasına da maraqlı olduqları barədə bəyanatlar verir.

Qərb-ABŞ və Al region ölkələri ilə situasiyalara uyğun

İntegrasiya, əməkdaşlıq

“Azərbaycan öz seçimini çoxdan edib”

Ekspert deyir ki, Bakı bir-biri ilə əks qütblərdə olan ölkələrlə əməkdaşlıq strategiyası qurub

münasibətlər qurdu, lakin zəmanətli heç nə təklif edə bilmədi, yalnız Gürcüstanın və Ermənistanın Al ilə assosiasiya sazişi imzalamasına müvəffəq oldu. Azərbaycana isə ümumiyyətlə heç nə verə bilmədi. Ermənistanla sülh sazişinin imzalanmasına töhfə verəcəyi ümidləri də heçə endi.

Rusiyanın mövqelərinin son zamanlar güclənməyə başlaması, xüsusən Ukrayna cəbhəsində güclənməsi fonunda isə region ölkələri seçim etmək məcburiyyəti qarşısında qala bilərlər. Region ölkələrinin gələcək seçimi nə ola bilər?

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, bu məsələdə Cənubi Qafqazın üç ölkəsi arasında ən yaxşı durumda olanı Azərbaycanıdır. “Çünki Azərbaycan dövləti müstəqil siyasət yürüdən dövlətdir və bunu sübuta yetirib. Azərbaycan öz seçimini çoxdan edib. Bu seçim milli dövlət maraqlarına uyğun xarici siyasət xəttinin dövlət siyasətinə çevrilməsidir. Azərbaycan bütün qütblərlə bərabər hüquqlu əməkdaşlıq münasibətlərində maraqlı olduğunu təsdiqləyib. Azərbaycan dövlətlərlə həm ikitərəfli, həm də müxtəlif təşkilatlar daxilində çoxtərəfli əməkdaşlıq, müttəfiqlik münasibətlərindədir. Bu sırada bir nömrəli müttəfiqimizin Türkiyə olduğu hər kəsə məlum-

dur və artıq bunu bizi istəyən tərəflər, istəməyən tərəflər də təbii qəbul edirlər. Azərbaycan və Türkiyə bütün fəaliyyət sahələrini əhatə edən müttəfiqlik münasibətlərini Şuşa Bəyanaməsi ilə rəsmiləşdirib”.

Ekspertə görə, Azərbaycanın müstəqil siyasəti bir-biri ilə ziddiyyətdə olan dövlətlərlə əlaqələrin qurulmasına, inkişafına şərait yaradıb: “Bu mənada Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin siyasətinin necə uzaqgörən olduğu bir daha təsdiqlənir. Azərbaycan Rusiya ilə müttəfiqlik münasibətləri haqqında müqavilə imzlayır, eyni zamanda ABŞ-la, Avropa İttifaqı ilə əlaqələrini genişləndirir. Tərəflərin hər biri Azərbaycanın müstəqil siyasət yürüdən ölkə

olduğu faktını nəzərə alıb bunu təbii qarşılayırlar. Azərbaycan İsrailə müttəfiqlik münasibətlərini dərinləşdirən addımlar atır, eyni zamanda qonşu İran dövləti ilə əməkdaşlıq münasibətlərini davam etdirir və bunda maraqlı olduğunu göstərən addımlar atır. Azərbaycanın bir dövlətlə əməkdaşlığı həmin dövlətlə gərginlik yaşayan dövlətə qarşı deyil. Ona görə də Azərbaycanın müstəqil siyasəti qəbul edilir və Azərbaycanın böyük uğurlarından biri də budur. Azərbaycan qonşu Gürcüstanla da müttəfiqlik əlaqələrini daim davam etdirir. Gürcüstanın yönünün hansı istiqamətə olması Azərbaycanın Gürcüstanla münasibətlərinə təsir göstərmir”.

Ekspert qeyd etdi ki,

qütblər arasında seçim etmək məcburiyyəti qarşısında Ermənistan və Gürcüstan uzun illərdir qalıb: “Bu iki qonşu dövləti üzvləşdikləri vəziyyət çətinliklərlə üz-üzə qoyur. Rusiyanın mövqelərinin güclənməsi halında onların durumu bir qədər qəlizləşə bilər. Çünki Rusiyanın onlara şərtləri ciddiləşəcək - ya Rusiya, ya da Qərb seçimi. Seçimin ikinci olması güclənmiş Rusiyanın həmin ölkəyə necə münasibət göstərəcəyini indidən göz önünə gətirir. Cənubi Qafqazda nüfuz uğrunda dünyanın güc mərkəzlərinin mübarizəsi qarşdakı dövrdə daha da şiddətlənəcək. Müstəqil siyasət belə vəziyyətdə Azərbaycanın əsas immunitetlərindəndir”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Bakının üç əcnəbi media qərarı - informasiya təhlükəsizliyi gücləndirilir

Elçin Mirzəbəyli: “Bir media resursunun ki, başında Simonyan dayanır, onun ölkəmizdə fəaliyyət göstərməsi nonsensdir”

Fevralın 24-dən etibarən “BBC”, “Rossiya Segodnya”nın (“Sputnik-Azərbaycan”) nümayəndəlikləri, “Amerikanın Səsi” radiosunun isə müxbir akkreditasiyası ləğv edilib.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsinin rəisi Ayxan Hacıadə yerli mətbuatın sorğusuna cavabda bildirib ki, nümayəndəlikləri ləğv edilən media qurumları yalnız bir müxbir vasitəsilə akkreditasiyadan keçə bilərlər.

A.Hacıadə qeyd edib ki, “Sputnik Azərbaycan” “Rossiya Segodnya” agentliyinin tərkibində fəaliyyət göstərən bir media qurumudur. 2015-ci ilin may ayında Azərbaycanda fəaliyyətə başlayan bu agentlik ölkə və dünya xəbərlərini Azərbaycan və rus dillərində təqdim edib.

2025-ci ilin fevral ayında yayılan məlumatlara görə, “Sputnik Azərbaycan”ın Bakıdakı nümayəndəliyinin bağlanması və ya əməkdaşlarının sayının əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması planlaşdırılıb. Bu qərarın Azərbaycan və Rusiyanın dövlət xəbər agentliklərinin qarşılıqlı təmsilçiliyindəki uyğunsuzluğun aradan qaldırıl-

ması məqsədilə alındığı bildirilir.

“Amerikanın səsi” (Voice of America) isə ABŞ hökumətinin xarici auditoriya üçün nəzərdə tutulmuş beynəlxalq multimedialı xəbər agentliyidir. 1942-ci ildən fəaliyyət göstərən bu təşkilat 40-dan çox dildə, o cümlədən Azərbaycan dilində xəbərlər, reportajlar və analitik materiallar təqdim edir. Xatırladaq ki, ABŞ Hökumətinin Effektivliyi Departamentinin (DOGE) rəhbəri və məşhur sahibkar İlon Mask “AzadlıqRadiosu” və “Amerikanın səsi”nin bağlan-

masını təklif edib.

Qeyd edək ki, Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin rəisi Ayxan Hacıadə fevralın 20-də açıqlamasında bildirib ki, BBC-nin ölkəmizdəki nümayəndəliyinin fəaliyyətinə xitam verilməsi məsələsinin siyasiləşdirilməsi, məsələnin mahiyyətinin “BBC” tərəfindən təhrif olunması, ümumilikdə ikili standartlar yanaşması nəzərə alınaraq media azadlığı məsələsinə dair ölkəmizə qarşı “BBC”nin açıqlaması təəssüf doğurur və qəbul edilməzdir.

“BBC-nin ölkəmizdəki nü-

mayəndəliyinin bağlanması ilə bağlı qərar müvafiq şəkildə 13 fevral tarixində Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən BBC-nin ölkəmizdəki nümayəndələri ilə görüş zamanı rəsmi şəkildə çatdırılıb və mövqeyimiz tam şəkildə qarşı tərəfə izah olunub. Azərbaycan Respublikasının bütün xarici ölkələrin media qurumları ilə münasibətlərdə və qərarlarda hər zaman qarşılıqlı prinsipi əsas götürüldüyü qarşı tərəfə bildirilib. Bu çərçivədə aparılmış təhlillər nəticəsində, eləcə də ölkə qanunvericiliyi, xüsusilə Media haqqında qanunun 11.2

maddəsi əsas götürülməklə BBC-nin ölkəmizdə nümayəndəlik qismində fəaliyyət göstərməsi üçün hüquqi əsas olmadığı diqqətə çatdırılıb. Qeyd edək ki, nümayəndəliyin bağlanması qərarının “BBC” yayım şirkətinin ölkəmizdə müxbir fəaliyyətinə aidiyyəti yoxdur və 1 nəfər müxbir üçün akkreditasiya verilməsi nəzərdə tutulub. Xatırlatmaq istərdik ki, oxşar qərarlar bəzi digər xarici media qurumları ilə bağlı da verilib”.

Mövzunu “Yeni Müsavat”a şərh edən Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli diqqətə çatdırdı ki, atılan addımlar ölkə qanunvericiliyinə uyğundur. Deputat qeyd etdi ki, hər hansı media resursunun Azərbaycan ərazisində tam xarici maliyyə ilə fəaliyyət göstərməsi qanunaziddir: “Bu təcrübə təkcə ölkəmizdə deyil, dünyanın bir çox ölkəsində təbii qəbul edilir. Hər bir ölkə özünün informasiya məkanının təhlükəsizliyini qorumaq üçün çalışır. Bu, müasir dövrdə vacib faktlardan biridir. “Rossiya Segodnya”nın (“Sputnik-Azərbaycan”) və “Amerikanın səsi”nin nümayəndəlikləri Azərbaycanın milli maraqlarına zidd fəaliyyət göstərirdi. Müəyyən informasiya verilir, amma alt qatda, ideoloji zəmində yayılan məlumatlar, hazırlanan süjetlər, reportajlar Azərbaycanın ictimai rəyinə zərər səpməklə məşğul idi. Sözügedən media resurslarının ölkəmizə hər hansı formada fayda verdiyinin şahidi olmamışıq. Hər bir halda atılan addımlar hüquqi müstəvidə dəyərləndirmək lazımdır.

Adıçəkilən media resursları Xarici İşlər Nazirliyində akkreditasiyadan keçməklə öz bürolarını saxlaya bilərlər. Azərbaycanın başqa ölkələrdəki bürolarında neçə işçi varsa, xarici resursların da ölkəmizdə eyni sayda işçisi olmalıdır. Lakin təsisat, media resursu, subyekt olaraq fəaliyyəti ölkə qanunvericiliyinə ziddir”.

E.Mirzəbəylinin fikrincə, proseslə bağlı hüquqi zəmində əks-mövqedən söhbət gəlməz: “Azərbaycan resursları hər hansı xarici ölkədə qanunvericiliyə zidd şəkildə fəaliyyət göstərmirlər. Bu günə qədər belə bir presedent olmayıb. Xatırlatmaq yerinə düşər ki, 2017-ci ildə Ümumrusiya Azərbaycanlıları Konqresinin qeydiyatı ləğv edildi. Həmin vaxt bu addım Rusiyada mədəni icmaların qanunauyğun şəkildə formalaşdırılması əsas götürülərək atılmışdı. Daha sonra təsisat Rusiyanın yeni qanunvericiliyinə uyğun olaraq formalaşdırıldı. O zaman Rusiyaya bununla bağlı irad bildirən olmamışdı. Eyni hüquqi addımlar da Azərbaycan tərəfindən atılır. Digər tərəfdən, ölkənin ictimai rəyində “Rossiya segodnya”ya münasibətin necə olduğunu hər kəs bilir. Azərbaycanda o resursun fəaliyyətinə heç kim inanmırdı. Bir media resursunun ki, başında Marqarita Simonyan dayanır, onun ölkəmizdə fəaliyyət göstərməsi nonsensdir. Bu baxımdan ölkənin ictimai rəyinin nəzərə alınmasını zəruri hesab edirik”.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Qara hazırılıq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Struqatski qardaşlarının “Tanrı olmaq çətindir” romanından çox sevdiyim sitat var: “Bozluğun tənənəsi olan yerdə hakimiyyətə həmişə qaralar gəlir”. Almaniya son parlament seçkisində faşist yönümlü “Almaniya üçün alternativ” ikinci yeri tutdu, az qala lap 1-ci də olacaqdı. Və, şübhəsiz, bu yeni “nasional-sosialistlərin”, İlon Mask və Trampın dostlarının uğrunda hazırkı kansler Olaf Şoltsun bərpad siyasətinin böyük rolu var.

Şolts solçu, sosialistdir və Almaniya üçün nə daxildə, nə xaricdə normal siyasət yürüdə bildi. Nəticədə daxildə iqtisadi durum ağırlaşdı (AzTV İbrahimə salam olsun, ona da bir salavat zikr edək), xaricdə, xüsusilə Avropada Almaniyanın aparıcı rolu da, kəskin yazsaq, heç zad olub. Şübhəsiz, Struqatski qardaşlarının “bozdan sonra qara” yarlıqı ilə baxsaq, Şolts tam bir boz idi, hətta bozbulanıq idi. 1933-cü ildə Hitleri hakimiyyətə gətirənlər də elə Şolts tipli “bozlar”, Almaniyanı çökdürən cürbəcür geydirmə sosialistlər olmuşdu.

Belə geopolitik araşdırmalardan, paralellərdən çox aparmaq olar, ancaq mən siyasətə qarışmıram. Ona görə qayıdaq, müdriklər demişkən, “öz qoyunlarımızın yanına”.

Hava paytaxtda qarlı, çovğunlu keçdi, bəzi zəhmətkeşlər əlaqədar orqanlardan şikayətləndilər. Taksilərin qiyməti dördqat qaldırmağı, avtobusların yoxa çıxmağı, yola duz tökenlərin qeybə çekilməsi və sairə. Maraqlıdır ki, onların siyahısında heç kim bələdiyyəyə rast gəlmədi. Bəlkə bələdiyyə daha yaxşı işləyir, o səbəbdən? Necə dəyərlər, buralarda olun...

Əslində hökumətdən iş gözləməyin mənası yoxdur, zəhmətkeşlər təşəbbüsü öz əllərinə almalıdır. Məsələn, bizdə su xətti donmuşdu, mən heç bir yere şikayət etmədim, gedib qar yığdım, əritdim. Arada da özüm üçün Xəstə Qasımın əsərindən zümrümə edirdim: “Ay həzarat, ay camaat, Dağa qar düşdü, qar düşdü. Özüm qaldım qübrət eldə, Yada yar düşdü, yar düşdü”. Şikayət eləməyin nə xeyri var ki? Su idarəsi heç dünyanın düz vaxtı adamı “krantına almır”. Uzağı hansısa bambılı mahını qoyacaqdılar zəngə, yarım saat məcburən qulaq asmalı olacaqdım, konturum gedəcəkdə: “Rus dili üçün 2-yə basın”.

Sözləşib, patriotik yoldaşlardan xahiş edirəm bu işə də hansısa əncam çəksinlər, bizim bütün dövlət qurumlarının qaynar xəttində avtomat cavabverici qurğuda rus dilindən istifadə edilir. Görəsən, niyə? Ləzgi və talış dillərinin daha üstün hüquqda olduğunu düşünürəm. Sanki biz Moskvaaltı vilayətdə (Podmoskovye) yaşayırıq.

Eyni hal avtobus gözləyənlərə aiddir. Əsas insana avtobus vermək deyil ki? Ona avtobus tutmağı öyrətməkdir! Bəli. Hazırda şanlı və qarlı icra hakimiyyətimiz bu yolda inkişaf edir. Sağ olun, minnətdarıq. Üstəlik, mən fikir verdim, bəzi narazı qara qüvvələr öz şəxsi minik avtomobilində yol gedir, piyada gedən vətəndaşları çəkirdilər. Halbuki ən azı 3-4 adamı mindirib apara bilərdilər.

Xülasə bizə vəd edilmişdi ki, şəhər qısa hazırdır. Əsas budur - vəd. Yoqalar, sufilər, dərin elmi-lədu biliciləri, qoroskop alimləri isbat ediblər: halva-halva deməklə ağız şirin olur. Təki vəd verənlərimiz olsun. Bəzi ölkələrdə heç vəd də vermirlər.

Bir də soyuq havalarda 15 nəfər saxta araq içib ölüblər, lakin bunun haqqında çox səs-küy salmaq lazım deyil. Əlaqədar orqanlar da ölüm səbəbi kimi saxta araqları yox, birbaşa etil spirtini göstərmişdir. Çünki bizdə saxta heç nə olmur, o cümlədən araq!

Həm də 15 nəfər elə çox deyil sanki. Heç bir avtobus eləmir.

Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrov Moskvanın “Avrasiya İttifaqı” yaradılması ilə bağlı danışıqlar apardığını rəsmən təsdiqləyib. Dövlət Dumasında çıxışı zamanı o, Kremlin Avrasiya qitəsinin bütün ölkələrini birləşdirən bir təşkilatın yaradılması konsepsiyasını irəli sürdüyünü və onu həyata keçirmək üçün praktik addımlar atdığını söyləyib.

“Bəllidir ki, Afrikada Afrika Birliyi var, hansı ki, qitə ölkələrini birləşdirir. Latin Amerikasında Latin Amerikası və Karib dənizinin birliyi, həmçinin onların ümumi mədəniyyət təşkilatı var. ATƏT Avro-Atlantik konsepsiyaya əsaslanır. Eləcə də çoxsaylı subregional qurumlar, o cümlədən Cənub-Şərqi Asiya Dövlətləri (ASEAN) birliyi, Fars körfəzinin ərəb dövlətlərinin əməkdaşlıq şurası daxil olmaqla çoxsaylı subregional qurumlar mövcuddur. Avrasiyada belə bir qurum yoxdur. Təbii ki, bir-birinə bitişik olan qitənin bütün ölkələrinin təmsil olunacağı bir forum da yoxdur. Artıq bu işə başlamışıq, qonşularımızla yeni müqavilələr bağlayırıq və əlaqələri inkişaf etdiririk”, - Lavrov bildirib.

Nazir Rusiyanın MDB ölkələri və qitədəki tərəfdaşlarla intensiv siyasi dialoq apardığını da vurğulayıb. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, bu yaxınlarda “Financial Times” nəşri ötən ilin aprelində Rusiya hökumətinin məxfi hesabatını əldə etmişdi. Sənədə görə, Moskva Avrasiya özünün lider mövqə tutacağı yeni hərbi-siyasi və iqtisadi mərkəzi yaratmağı hədəfləyib. Ötən ilin noyabrında Rusiya və Belarus müvafiq Xartianın əsas müdəcəllərini hazırlayıb. Hazırda sənədin son versiyası üzərində iş gedir. Eyni zamanda MDB ölkələrini bu prosesə cəlb etmək üçün müəyyən diplomatik-siyasi fəaliyyət həyata keçirilir.

Diqqətçəkicidir ki, ötən şənbə - fevralın 22-də Vladimir Putinin Təhlükəsizlik Şurasının üzvləri ilə keçirdiyi operativ iclasda müzakirə edilən mövzulardan biri də “MDB-də ən yaxın tərəfdaşlarla əlaqələrin inkişafı və təhlükəsizliyin təmin edilməsi ilə bağlı məsələlər” olub... Heç şübhəsiz ki, Ukraynadakı taktiki hərbi uğurlar, Trampın Putinə qarşı görünməmiş loyallığı Moskvanı bu layihəni reallaşdırmağa daha da ruhlandıracaq. Bəs Azərbaycanın planı münasibəti necədir və ya necə olmalıdır? Ona qoşulmalıyıq, əgər söhbət faktiki altdan-altan SSR-ni hansısa yeni formada bərpa etmək niyyətindən gedirsə. “Rusiya heç zaman impe-

Kremlin gizli SSRİ planı - Bakıdan reaksiya...

Ukrayna cəbhəsində taktiki uğurlar və Trampın Putinə loyallığı Moskvanı ruhlandırır; Azərbaycanın rəyi necə olmalıdır?

riya ambisiyalarını gizlətməyib. Ona görə Lavrovun sözləri sürpriz deyil. Elə Ukrayna hücumu da sovet ittifaqı yeni modeldə bərpa etmək, postsovet məkanında ağalığı gücləndirmək istəyi idi, amma burnu ovuldu”, - deyir “Yeni Müsavat”-a danışan **professor Qabil Hüseynli** belə şərh edib. Onun sözlərinə görə, Ukrayna da ittifaqa qoşulacaqdı, üç slavyan ölkəsinin blokuna digər keçmiş sovet respublikaları da yaxınlaşmaq məcburiyyətində qalacaqdı: “İndi bunu reallaşdırması mümkün deyil. Əvvəla, strateji mövqeyi zəifləyib, üstəgəl, Çindən asılılığı artıb, BRİKS-də nəse etməyə çalışır. O nöqteyi-nəzərdən, Avrasiya İttifaqı qurması mümkün görünür. ABŞ Rusiyanı təcridəndən ona görə çıxarır ki, sözbəxan və xammal ölkəsi olaraq qalsın, daha çevrəsinə hədə-qorxu gəlməsin”.

Q.Hüseynlinin fikrincə, əgər Avrasiya İttifaqı yaranarsa, Cənubi Qafqaz ölkələri orada olmayacaq: “Avrasiya İqtisadi İttifaqı var, Ermənistan başqa kim üzvdür? O da indi Avropa İttifaqına üzvlük üçün qanun layihəsini parlamentdə təsdiqləyib. Yeni bu təşkilatın bir də siyasi platforma kimi meydana çıxması perspektivli görünür. Azərbaycan Türk Dövlətləri Təşkilatına qoşulub, Orta Asiya ölkələri də bu platformaya üstünlük verir, odur ki, Lavrovun və Kremlin arzuları gözündə qalacaq. Özünü təsəvvür edin, hazır-

kı Paşinyan iqtidarı Avrasiya İttifaqına qoşularmı? Gürcüstanla ərazisi işğal olunduğu üçün münasibətlər rəsmi səviyyədə düşməncilikdir, faktiki olaraq, rəsmi Tiflis Rusiyanın olduğu yerlərə getmir. Məsələn üçün 3+3 layihəsi var, Gürcüstan Rusiya orada olduğuna görə regional layihədə iştirak etmək istəmir. Bu mənada, Lavrovun nə deməsindən asılı olmayaraq, realıqları qiymətləndirmək lazımdır. Rusiyanın Avrasiya İttifaqı ideyası gorbagor oldu. Buna da əsas səbəb Ukrayna müharibəsinin nəticələridir. İndi ruslar əvvəlki qədər eşitmirlər, əksinə, onun ətrafına ehtiyacı artıb. Bir sözlə, biz Turan çətini altındayırıq, gürcülər və ermənilər avrointegrasiya yolundadır, Rusiyanın bölgəni yenidən buxovlamaq, öz istədiyi şəkildə cilalamaq planları həyata keçə bilməz. Əvvəlki dönmə olsaydı, bəlkə nəyəse nail olardı”.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova hesab edir ki, Rusiya bu həvəsini heç zaman itirməyəcək, amma zəifləməsi fonunda gerçəkləşdirə bilməyəcək: “Lavrov indi özü Türkiyəyə gedib, itirdikləri Suriyanı və Ukraynanı müzakirə edirlər. Hər ikisini itirib. Ukrayna xalqı heç zaman Rusiya ilə mehriban olmayacaq. Suriya da əldən gedib və Avrasiya İttifaqı bloku qurmaq istəyən dövlətin diplomati indi Türkiyədə itirilmiş mövqelər barədə danışır. Güclü olmaq üçün ağıllı siyasət yürütmək lazımdır. Rusiyanın qabaq tərzisi işləmir

və heç zaman qonşuları üçün cəlbədicə olmur. Ölkələr o zaman bir alyansda birləşirlər ki, səmimi əməkdaşlıq, mehriban münasibətlər var. Rusiya isə təhdid edərək, təzyiqlə bu ölkələri Avrasiya İttifaqında görmək istəyir. Belə dəvət olmur. Çünki Rusiya ətrafı üçün maraqlı deyil. Əgər yaxşı olsaydı, ölkələr Avropa İttifaqına can atmazdılar. Axı Rusiya yaxşı nə vəd edir? Ona görə də özü izolyasiya vəziyyətindən çıxmağa çalışsan Rusiyanın hədəflərini həyata keçirməsi üfəqdə belə görünür”.

Siyasi şərhçinin fikrincə, bundan sonrakı Rusiya sanksiyalardan canını xilas etmək istəyən ölkə olacaq və dəhlizlər axtarışını davam etdirəcək: “Rusiya-yə Avrasiya İttifaqı deyil, iqtisadi nəfəslik lazımdır. Hətta Avrasiya İqtisadi Birliyi də onun dadına çatmır. Avropa Birliyi 17-ci sanksiya paketini hazırlayır. Hər nə qədər etiraf etməsələr də, iqtisadiyyat ciddi zərbələr alıb. Ukrayna bataqlığındakı Rusiyanı bundan sonra düşdüyü vəziyyətdən çıxmaq, itkilərini bərpa dövrü gözləyir. Yeni sınıq-salxaq vəziyyətə saldıqlar, yordular, asılılığını artırırlar, indi deyirlər ki, get, başını aşağı sal öz problemlərini həll elə, daha kiməsə hər-bə-zorba gəlmə. Rusiya hegemon güc deyil, Trampın bəyanatlarında hiylə görünür. Onun Rusiyanı gözükölgəli etmək niyyəti var”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

ABŞ-da Respublikaçı kongresmenlər ölkənin Birləşmiş Millətlər Təşkilatından (BMT) tam çıxması ilə bağlı qanun layihəsi təqdim ediblər. Layihə ölkənin BMT-yə üzvlüyünün ləğvini, təşkilatın maliyyələşdirilməsinin tam dayandırılmasını və BMT-nin sülhməramlı missiyalarında iştirakın qadağan olunmasını nəzərdə tutur.

Sənədin təşəbbüskarları hesab edir ki, BMT ABŞ-ın milli maraqlarına uyğun fəaliyyət göstərmir və ölkə bu təşkilata üzv qalmaqla həm siyasi, həm də maliyyə baxımından ciddi itkilərlə üzləşir. Respublikaçılar vurğulayırlar ki, ABŞ-ın BMT-yə ödədiyi vəsaitlər qeyri-effektiv xərclənilir və təşkilatın beynəlxalq siyasətdəki mövqeyi Amerika dəyərləri ilə ziddiyyət təşkil edir. Təşəbbüs ölkə daxilində ciddi müzakirələrə səbəb olub. Demokratlar bu addımı beynəlxalq diplomatiyaya ağır zərbə kimi qiymətləndirir və ABŞ-ın global liderliyini zəiflədə biləcəyini bildirirlər. Respublikaçılar isə hesab edirlər ki, ABŞ BMT-dən ayrılmaqla öz müstəqil xarici siyasətini daha sərbəst şəkildə həyata keçirə biləcək. Hazırda layihənin Konqresdə nə

Siyasi şərhçi Aydın Quliyev bildirdi ki, BMT-dən çıxmaq yox, onu dərinlən islahat etmək lazımdır: “Başa düşülmür ki, senatorlara bu ideya Trampın komandasından verilib. Ancaq yeni dünya düzəninə konsepsiyası verilmədən BMT-ni dağıtmaq “düzəndən xaos” keçidə bənzəyəcək və bunun bütün məsuliyyəti ABŞ-ın üzərində qalacaq. ABŞ-ın BMT-dən çıxması beynəlxalq sülh prosesinə böyük xəyanət və zərbə olacaq. ABŞ-ın BMT-dən çıxması çağırışı edən senatorlar fikirlərini belə izah ediblər ki, BMT heç bir iş görməyib, münaqişələrin qarşısını ala bilməyib və havayı pul xərcləyib. Ortada yenə də Trampın böyük siyasətdə “biznesmen təfəkkürü” ilə hərəkət etməsinin parlaq izlərini görürük. Senatorların məntiqinə görə

ABŞ BMT-dən çıxs...

Əliyevlə Ərdoğan nə demişdi?

İki lider bu təsisatda reformların vacibliyini bildirmişdi; Trampın ölkəsi təşkilatdan gedərsə, nələr gözlənilir?

sı qırılmış ilan” kimi reaksiya verdi. ABŞ və TŞ-də vetohüquqlu başqa ölkələr də buna susdular. BMT-nin müstəmləkəçilikdən azad olunmalı xalqlarla bağlı xüsusi komitəsinin işinə mane olanların biri ABŞ deyil? Çünki hələ də müstəmləkə saxlayanlar Fransadır, Hollandiyadır, yeni Amerikanın NATO üzrə mütəfiqləridir. İllərdir BMT sisteminde islahat çağırışları var.

dən müəyyən edilməsi isə problemləri daha da dərinləşdirir. Ona görə də Türkiyə lideri Ərdoğan hələ illər öncə dünyanın taleyini bu 5-liyin hökmünə buraxmağın yolverilməz olduğunu bəyan etmiş, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, BMT Baş katibi Quterreş və digər nüfuzlu siyasətçilər BMT-də ciddi islahatlara ehtiyac olduğunu bəyan ediblər. Bu gün fakt budur ki,

Andrey Areshev

“Moskva Cənubi Qafqazdan çıxmıyacaq” - rus politoloq

Ermenistanın Rusiya ilə münasibətlərin pisləşməsinə səbəb ola biləcək tələsik addımlar atılmaması vacibdir. “Teleqraf” xəbər verir ki, bunu rusiyalı politoloq Andrey Areshev deyib. Onun fikrincə, Ermənistanda Avropaya inteqrasiya mövzusu daha çox daxili siyasi xarakter daşıyır və yeni mövzu deyil:

“2018-ci ildə Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyindən, xüsusilə 2020-ci ildən (44 günlük müharibədən) sonra avropaperest ritorika kəskin şəkildə güclənib. Bu, hazırda bir sıra ictimai-siyasi partiyaların Aİ-yə üzvlüklə bağlı referendum keçirmək təşəbbüsündə özünü göstərir. Rusiyanın rəsmi mövqeyi hamıya yaxşı məlumdur. Ermənistanın eyni anda həm Avrasiya İqtisadi Birliyi, həm də Aİ-yə üzvlüyü mümkün deyil. Hesab edirəm ki, həm Ermənistan, həm də ciddi prosesə başlamaq istəməyən Brüssel bunu anlayır. Ermənistanın Aİ-yə üzvlük məsələsinin praktiki olmadığını deyən Peter Stano və digər Avropa rəsmilərinin çıxışları bunu sübut edir. Bu və digər amillərə görə Ermənistanın gündəliyi daxili siyasi xarakter daşıyır”.

Areshev fikrincə, dinamik dəyişən dünya kontekstində Rusiyanın Cənubi Qafqazdan çıxması ilə bağlı gözləntilər özünü doğrultmayacaq: “Bu, ilk növbədə, yüksək səviyyəli Rusiya-Amerika məsləhətləşmələrinin başlanması ilə bağlıdır. Avropanın mövqeyi də diqqətdən kənarda qalmamalıdır. Ermənistanın Rusiya ilə iqtisadi münasibətlərin daha da pisləşməsinə səbəb ola biləcək tələsik addımlar atılmaması vacibdir ki, bu da hər iki tərəf üçün faydalıdır. Moskva və İrəvan əlaqələri genişləndirməkdə maraqlıdırlar. Qərb istiqamətində davam edən çətinliklər kontekstində Qafqaz regionunun Rusiya üçün əhəmiyyətli vacibdir. Bu baxımdan mənə elə gəlir ki, Ermənistan üçün Avropa perspektivlərinin müzakirəsi ilk növbədə daxili siyasi xarakter daşıyır və müəyyən mənada ictimai rəyin manipulyasiyasıdır. Bu da kifayət qədər ciddidir, Ermənistan və Rusiyada ictimai rəyde müəyyən dəyişikliklərə səbəb ola bilər”.

qədər dəstək qazana biləcəyi sual altındadır. ABŞ-ın BMT-dən çıxması üçün bu qanun layihəsinin həm Nümayəndələr Palatası, həm də Senat tərəfindən təsdiqlənməsi və prezident tərəfindən imzalanması tələb olunur. Bu isə ciddi siyasi mübarizəyə səbəb ola bilər.

ABŞ-ın BMT-dən çıxması mümkünmü? O halda BMT-ni nə gözləyir? Onun qərarı başqa ölkəyə köçürülə bilirmi? Bəlkə elə ən yaxşısı qurumu müasir dünyanın, global sülhün çağırışı və tələblərinə uyğunlaşdırmaqdır? Yada salaqla ki, Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğan BMT TŞ-nin 5 daimi üzvünü nəzərdə tutaraq “dünya 5-dən böyükdür” demişdi. BMT-də köklü islahatların vacibliyi barədə həmçinin Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir neçə dəfə danışmış və konkret təkliflər vermişdir. Təkcə o fakt ki, BMT TŞ-nin 5 daimi üzvü (ABŞ, Rusiya, Çin, Böyük Britaniya) arasında 2 milyardlıq müsəlman dünyasını təmsil edən birçə ölkə belə yoxdur, özliyiündə hər şeyi deyir...

heç bir səmərəli iş görməyən təşkilatı ABŞ niyə maliyyələşdirsən? Senatorların bu sualından əvvəl başqa sual da var. Bəs BMT-ni bu günə kim qoydu? Senatorların yazdığı kimi “dağılmamışdan əvvəl onu dağılar günə kim qoydu?”... BMT Təhlükəsizlik Şurasının Yaxın Şərq problemi-nin həlli üçün “iki dövlət” prinsipini əks etdirən qətnamələri 70 ildən çoxdur niyə icra olunmur? ABŞ-ın birmənalı olaraq İsraili dəstəkləməsi bu qətnamələrin kağız üzərində qalmasının əsas səbəblərindən biri deyilmi? Ermənistanın təcavüzünə qarşı BMT-nin qəbul etdiyi 4 qətnamənin 30 ildə icra edilməsi üçün Amerika hansı prinsipiallığı göstərdi? Əksinə, qətnamələrin icrasına daim mane oldu”.

A.Quliyevin sözlərinə görə, bir halda Amerika BMT TŞ-nin qətnamələrinin heç mürəkkəbi qurumamış icra etdi: “Məsələn, 90-cı illərdə Serbiyada olduğu kimi, 2002-ci ildə Əfqanıstanda, 2003-cü ildə İraqda, 2011-ci ildə Liviyada olduğu kimi. Başqa hallarda isə BMT öz qətnamələrinin icrasına “orta-

Azərbaycan Prezidenti də BMT kürsüsündə konkret islahatların zəruriliyini bəyan edib. İslahat prosesinə real olaraq niyə start verilmir? Niyə TŞ qətnamələrinin taleyi 5 daimi üzv dövlətin əlində qalmalıdır? Daimi üzvlərin veto hüququ niyə də məhdudlaşdırılmasın? Veto hüququna malik ölkələrin sayı niyə Türk dünyasının və Qoşulmama Hərəkatının hesabına genişləndirilməsin? BMT qərarlarının icrasında ikili standartlara niyə son qoyulmasın? Məntiq və dünyadakı real vəziyyət tələb edir ki, bunlar baş versin. Ancaq Amerikaya sərf etmir, onun həlledici səs monopoliasına başqa şərik çıxanlar olmasın deyər etmir. Bütün bunlar o deməkdir ki, senatorların müraciəti BMT-nin dağıdılmasında ABŞ-ın məsuliyyətini gizlətmək cəhdindən başqa bir şey deyil”.

Politoloq Qabil Hüseynli bildirdi ki, hazırda beynəlxalq sistemdə - siyasi-iqtisadi sahələrdə dünyanın gələcək taleyi qeyri-müəyyən olan bir keçid dövrü yaşanır: “Bu dövrün BMT-nin 5 daimi üzvü tərəfin-

BMT bir təşkilat kimi müxtəlif səbəblərə görə üzərinə düşənlərin öhdəsindən gələ bilmir. Dünyada tanınmış analitiklər dünyanın yeni geosiyasi nizamının yaranmaqda olduğunu vurğulayırlar”. Onun fikrincə, bu prosesi tənzimləyəcək səmərəli beynəlxalq təşkilat isə gözə dəymir: “Qlobal miqyasda problemlər getdikcə artır. Bəşəriyyət bu “ağır yükün” altında əzilməkdədir. Ona görə də BMT kimi böyük təşkilatda ciddi islahatlar aparılmalıdır və bundan sonra BMT-dən istənilən nəticəni gözləyə bilərik. Artıq dünya İkinci Dünya müharibəsinin şərtləri ilə yaşayan bir dünya mövcud deyil. Haqlının güclü olduğu bir dünya istəyiriksə, o halda, bu 5 ölkə dünyanın taleyinə hökm etməməlidir. Daimi və ya müşahidəçi üzv ayrı-seçkiliyi olmamalıdır. BMT-ni indiki vəziyyətə salan məhz Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olan ABŞ, Rusiya, Fransa kimi ölkələrdir. Onlar BMT kimi böyük təşkilatı öz maraqlarının əsirinə çevirdilər, nəticədə nüfuzdan saldırlar, az qala iflic duruma gətirib çıxardılar. İndi ABŞ senator-

ları BMT-də ciddi islahatlar aparmaq çağırışı etmək əvəzinə ABŞ-ın oradan çıxması çağırışı edirlər. Bunun arxasında Trampın və ya yeni komandanın üzvlərinin olduğu ehtimalı böyükdür. Hər şeyə sifir biznesmen baxışı ilə yanaşma tərzisi BMT-yə münasibətdə də özünü göstərəcəksə, bundan əslində ən çox zərər görən ABŞ-ın özü olacaq. Nəzəri cəhətdən hesab etsək ki, ABŞ BMT-dən çıxır, belə vəziyyətdə həmin təşkilatda Rusiyanın, Çinin mövqeləri daha da güclənəcək, BMT-nin baş qərarı Amerikadan başqa ölkəyə köç-

rülməli olacaq. Bu zaman isə Çin və Rusiya baş qərarının öz şəhərlərində qurulması iddiasına düşəcəklər. ABŞ-ın BMT-dən çıxması hətta bu təşkilatın dağılması ilə də yekunlaşa bilər. Ona görə də ABŞ Konqresi Amerikanın BMT-dən çıxması çağırışına müsbət cavab verməməlidir. Dünyada bir normal nizamın qurulması naminə BMT-də islahatların keçirilməsinin vacibliyini ABŞ-ın yeni hakimiyyətinin qarşısında qaldırmalıdır. Bu, dünya və ABŞ-ın özü üçün töhfə olar”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Saatlı Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən qanunsuz saxlanılan silahların aşkarlanması və könüllü təhvil verilməsi istiqamətində tədbirlər davam etdirilir. Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidmətinin Şirvan regional qrupundan verilən məlumata görə, keçirilən son tədbirlər nəticəsində vətəndaşlardan 16 ədəd ov tüfəngi təhvil götürülüb. Bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilməkdədir. Astara Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən keçirilən profilaktik tədbirlər zamanı isə 7 nəfər rayon sakinindən müvafiq sənədləri olmadan qanunsuz olaraq saxladıkları ov tüfəngləri aşkar edilib.

Ümumiyyətlə, hər həftə Bakıda və ya bölgələrdə qanunsuz silah saxlanması ilə bağlı addımlar atılması xəbərlərinə rast gəlinir. Bəs ölkədə bu qədər silahlanmanın səbəbi nədir? Ov tüfənglərini kimlər və hansı şərtlə qanuni şəkildə əldə edə bilər?

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanda 21 yaşına çatmış vətəndaşlar mülki odlu silah əldə etmək hüququna malik olacaq. Bu mövzu ilə bağlı Cinayət Məcəlləsinə və "Xidməti və mülki silah haqqında" Qanuna dəyişiklik layihəsi Milli Məclisin plenar iclasında müzakirə edilib. Məlumat verilib ki, mövcud qanunvericiliyə əsasən, mülki odlu silah əldə etmək hüququ üçün yaş həddi 18-dir.

Keçmiş polis polkovniki Mahmud Hacıyev "Yeni Müsavat"a bildirib ki, azərbaycanlılar, Qafqaz millətləri silaha meyillidirlər: "Bəzi insanlar yalnız özünü və ailəsini qorumaq məqsədilə silah əldə etməyə çalışır. Amma hamı anlamalıdır ki, silah gəzdirmək qanun pozuntusudur. 90-cı illər müharibəsi dövründə Azərbaycanda 4-5 il ərzində silah yığılı baş tutdu və kifayət qədər silah toplanmış oldu. Bu proses hələ də davam edir. Azərbaycanda hərbi və mühafizə məqsədli silahların satışı na icazə verilmir. Lakin ov silahlarının satışı mümkündür. Bakıda silah satan dükənlər mövcuddur. Xaricdən gətirilən

və hədiyyə olunan silahlar da müvafiq şəkildə qeydiyyatla alınmalıdır. Bəzi silahlar qeydiyyata alınmır, çünki onların satışı qanunla qadağandır. Satıcılar diqqətli olmalı, yalnız müvafiq şəxsiyyət vəsiqəsini təsdiqləyən, uyğun sənədləri olan şəxslərə silah satmalıdır. Məsələn, əgər alıcı ruhi xəstədirsə, ona silah satmaq qadağandır. Bu şəxs odlu silaha dan istifadə edə bilməz. Silah satışı və istifadəsi ilə bağlı qanunlara gəldikdə isə qanunda heç bir boşluq yoxdur".

Mahmud Hacıyev qeyd edib ki, hüquqi-demokratik ölkələrdə odlu silah və ov silahını fərq etmədən satırlar. Məsələn, ABŞ, Fransa və Böyük Britaniya kimi ölkələrdə odlu silahların satışına icazə verilir. ABŞ-da silah alıcılarının barmaq izləri alınır, şəxsiyyəti təsdiqlənir və bəlişik ekspertizadan keçirilir. Bu da cinayətlərdə istifadə olunan silahların kimə məxsus olduğunu müəyyən etməyə kömək edir. Hacıyev bildirib ki, sivil ölkələrdə odlu silahın satışını yalnız ciddi nəzarət və qanunlar çərçivəsində həyata keçirmək mümkündür. Bu cür satışların artan cinayət hadisələrinə təsiri minimaldır. Hətta belə bir satış o demək deyil ki, hər kəs silah alacaq. Əqli və fiziki cəhətdən sağlam insanlar yalnız qanuni yolla silah əldə edə bilər.

Mahmud Hacıyev əlavə

Ölkədə kütləvi silah yığılı - odlu silahlara artan marağın səbəbi

Son həftələr bu istiqamətdə tədbirlər gücləndirilib; **sabiq polis rəisi: "Elələri var ki, silahı harasa tullayır"**

edib ki, cinayət törətmək istəyən şəxslər istədikləri vaxt silah əldə edə bilirlər. Belə hallar Azərbaycan realığında da mövcuddur. Bu gün də odlu silah daşıyanlar var. Azərbaycan əhalisində odlu silaha meyillilik mövcuddur. Sovet dövründə belə, azərbaycanlıların evində silah vardı və yalnız Sovet hakimiyyəti süqut etdikdən sonra silahlar toplanmağa başlanıb".

Mahmud Hacıyev deyib ki, SSRİ dağıldandan sonra

sovet qoşunları Azərbaycana qeyri-nizamlı şəkildə tərk etdiklərindən silahların əhalinin ələ keçməsinə şərait yarandı: "Həmin illərdə müəyyən qisim insanların əlinə silah keçdi. Bundan başqa, Ermənistanla müharibə şəraitində olduğumuz illər ərzində sərhəd bölgələrində yerləşən rayonlarımızın əhalisinin silahlanması səbəb olmuşdu. O dövrlər Müdafiə Nazirliyi yox idi, müstəqil özünümüdafiə batalyonları vardı.

İnsanlar özlərini müdafiə etmək üçün ən müxtəlif ünvənlərdən silahlar əldə etmişdilər. Aşağıda əldə ediləndən sonra həmin rayonların sakinləri Bakı şəhərinə və digər rayonlara köç etdilər. Aydın məsələdir ki, sərhəd bölgəsindən ölkənin içərilərinə gələn əhali özü ilə silahlarını da götürüb. Ötən illər ərzində vətəndaşlardan xeyli silah-sursat götürülüb. İnsanlar da baxır ki, silah ona o qədər də lazım deyil. Ötən dövrdə silahları

könüllü surətdə təhvil verənlər də olub. Həmin silahlarla cinayət törədənlər də olub. Odlu silah belə bir şeydir ki, uzun müddət bir ailədə, bir əldə qalanda, yazılmamış qanundur, mütləq qaydada, haradasa, kiməsə qarşı istifadə edilməli, açılmalıdır. Tarixən belədir. Elə silah sahibləri də var ki, könüllü surətdə silahları təhvil verməkdən çəkinir, silahı harasa tullayır. Elə şəxslər var ki, silahı tullayır və anonim zəng etməklə silahın yerini hüquq-mühafizə orqanlarına deyir. Və yaxud silahı tullayıb bu haqda məlumat verməyənlər də var. Belə silahları da sahə müvəkkilləri, əməliyyatçılar aşkarlayıb rəsmiləşdirirlər". Mahmud Hacıyev deyib ki, əvvəlki illərə nisbətən əhalidə silahların sayı azalıb.

Xatırladaq ki, "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 2-ci maddəsinin 12-ci və 13-cü bəndlərinə görə, pnevmatik silahlar ov və idman silahları kateqoriyasına daxildir.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, Musavat.com**

SOS! Yeni pandemiya gəlir - yenə yarasa, yenə Çin... Həkim deyir ki, təhlükə həmişə var: "Acı təcrübə göstərir ki..."

Cin virusoloqları COVID-19-a bənzər və insanlara ötürülə bilən yeni yarasa koronavirusu müəyyən ediblər. Bu barədə "South China Morning Post" xəbər yayıb. Nəşrin məlumatına görə, bu, ilk dəfə Honq-Konqda yapon yarasa-sında aşkar edilmiş HKU 5 koronavirusunun yeni xəstədir. Tədqiqat Quancjoudakı Çin Elmlər Akademiyası, Uhan Universiteti və Uhan Virusologiya İnstitutunun mütəxəssisləri tərəfindən Quancjou laboratoriyasında aparılıb.

Alimlər yarasa nümunələrindən təcrid olunmuş virusun insan hüceyrələrini yoluxdurmaq qabiliyyətinə malik olduğunu müəyyən ediblər. Lakin ekspertlər hələlik panikaya əsas olmadığını vurğulayırlar. HKU 5-CoV-2-nin insanlar arasında yayılma riskini kiçiltməmək şərtlə təhlükəni daha dəqiq qiymətləndirmək üçün əlavə tədqiqatlara ehtiyac olduğu deyilir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatından isə bildirilib ki, Çində yarasalarda aşkar edilən HKU 5 koronavirusu ilə bağlı hələlik heç bir əlavə məlumat alınmayıb. Yeni koronavirus nə dərəcədə ciddidir, pandemiya ehtimalı varmı?

Bakı Ağrı Klinikasının

baş həkimi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a deyib ki, yeni pandemiyanın olacağı ilə bağlı informasiyalar son dövrlər olduqca çox yayılmaqdadır. "Bunun bir sıra səbəbləri var. Viruslar həmişə olub. Düzdür, son zamanlar müxtəlif səbəblərdən bu viruslar çoxalıb, müxtəlif ştamlar meydana çıxıb. Bunların süni şəkildə artımı və fərqliliyi üçün həm də insanlıq tərəfindən bilərəkdən və ya bilməyərək aparılan tədqiqatların təsirləri var. Bütün bunlar, xüsusən də COVID

pandemiyasının ortada olması, bütövlükdə dünyanın və insanlığın bu məsələyə bir qədər həssas, hətta nevroitik, bir az daha panik yanmasını ortaya qoyub. Real vəziyyət bundan ibarətdir. Həm də obyektiv olmağa çalışsaq, virus təhlükəsi həmişə olduğu kimi yenə var və hətta daha artıqdır. COVID dövründə müxtəlif təcrübələr yaşandı. Yaşanan bu təcrübələr virusların aşkarlanması istiqamətində məlumatları artırdı. Ümumiyyətlə, viruslarla bağlı həddən artıq informasiyanı cəmiyyətdə çox

xaltdı. Bunun həm faydalı, həm də zərərli tərəflərinin olduğunu qeyd etməliyik. Bundan əlavə, virusologiya sahəsindəki tədqiqatların daha da dərinləşməsinə imkan yarandı. Farmakoloji vasitələrlə aparılan müalicələrin və digər müalicə metodlarının daha dərin tədqiqatını ortaya qoydu. Eyni zamanda yeni virusların aşkarlanmasının böyük bir maliyyə tələb etdiyini bildirmişdik. İkincisi, farmakoterapiyanın özü olduqca böyük və yenə də global səviyyədə maliyyə tələb edən bir sahədir.

Üçüncü bir tərəfdən, viruslarla bağlı olan informasiyaların və yaxud bu situasiyanın idarə olunmasının həm də bioloji silah nöqtəyi-nəzərindən baxsaq, bir siyasi təsir vasitəsi olduğunu görə bilərik. Ona görə düşünmək olar ki, əslində pandemik təhlükələrlə bağlı gözlənilən manipulyasiyalar, təhdidlər zaman-zaman çoxala bilər, yaxud da süni şəkildə bu virusların yoluxdurulması, cəmiyyəti təhlükədə saxlaması üçün müəyyən qüvvələr bundan istifadə etmək ehtimalları da istisna edilmir".

Həkim əlavə edib ki, COVID-dən gördüyümüz acı təcrübə göstərir ki, yanlış tədqiqatlar aparılarsa və ya tədqiqat laboratoriyalarında olan təhlükəsizlik rejimlərinə normal şəkildə əməl olunmazsa, bu virus da Uhan təcrübəsindəki kimi çox qısa zamanda lokal ərazilərə keçib epidemiyalara, hətta pandemiyalara səbəb ola bilər və insanlıq üçün ciddi yaşam təhlükəsi yarada bilər: "Biz kifayət qədər maariflənməmişik və ən azı müəyyən qədər özümüzü qorumalıyıq. Mümkün qədər, xəstəliyi bildiyimiz halda insanlardan uzaq durmağa çalışmalıyıq, immun sistemini gücləndirmək, yeni idman hərəkətləri etmək, müxtəlif vitaminlərin qəbulu-

na, qidalanmaya, yuxu rejiminə riayət etmək, eyni zamanda təbii ki, temperaturu olan, xəstəlik ehtimalı olan insanlardan bir qədər uzaq durmaq, antiseptik və aseptik vasitələrdən istifadə etmək, maske və s. istifadə etmək lazımdır.

İkinci tədbir isə dövlət səviyyəsində görülən tədbirlərdir. Bunlarla bağlı Səhiyyə Nazirliyinin və digər müvafiq qurumların uyğun təlimatları və s. mövcuddur və bunlar da getdikcə təkmilləşməlidir. Üçüncü səviyyə isə ÜST tərəfindən tənzimlənə biləcək, dövlətlər səviyyəsində, dövlətlərarası münasibətlər səviyyəsində bu işlərə veriləcək müsbət töhfədir. Yəni, bu şəkildə prosesin davam etməsi lazım olacaq və bu istiqamətdə təhlükəsizlik tədbirlərinin daha da təkmilləşməsinə ehtiyac var".

Yeri gəlmişkən, ABŞ dövlət katibi Marko Rubio COVID-19 virusunun Çinin Uhan şəhərindəki bir laboratoriyadan sızdığı və bu səbəbdən bütün dünyaya yayıldığı barədə öz nəzəriyyəsini açıqlayıb. Rubio bildirib ki, virusa Çin laboratoriyasının içində "oynayan" birinin yoluxduğu və daha sonra Çində və bütün dünyada yayıldığı ehtimal olunur.

□ **Afaq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"**

Ağ Evdə ikinci prezidentliyinə başlayan Donald Tramp Ukraynanı Rusiya qarşısında təslimçiliyə çağırır. Bu isə bir faktı ortaya çıxardı: Qərb dünyasına arxalananlar sonunda arxasız qalır. 2008-ci ildə də bunu gördük. Rusiya Gürcüstan ərazisinə girib Abxaziya və Cənubi Osetiyani işğal etdi və orada qondarma rejimlər yaratdı. O zaman Gürcüstan prezidenti olan Mixail Saakaşvili Qərbə arxalanırdı.

Sonunda rus qoşunlarını Tiflisin 25 kilometrliyində görəndə "bu xəmir hələ çox su aparacaq" dedi. Bunun üstündən 6 il keçdi və bu dəfə rus qoşunları Ukrayna ərazilərində göründü və Kırım ilhaq etdi. Bu azmış kimi, Donbasın bir hissəsini ələ keçirdi, Donetsk və Luqansk kimi separatçı bölgələr yaratdı. O zaman da Qərb bu işğallara göz yumdu və əslində bugünkü Ukraynanın faciəli gələcəyini 11 il öncə müəyyən etdi. İndi də eyni ssenari yaşanır, Zelenski nümunəsində biri Ukraynada taxta çıxarıldı və ona böyük vədlər verildi. Bəs Qərb niyə müdafiə etdiklərini sonda tək buraxır?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, dünyada gedən son proseslər Qərbi yenidən gözədən keçirmək ehtiyacını aktuallaşdırır: "Qərb dedikdə biz iki qismi anlarıq, ABŞ və Qərbi Avropa dövlətlərini. Bunların hər ikisində daxili demokratiya institutları, iqtisadi rifah, hüquq sisteminin inkişaf tarixi var. Amma eynilə tarixin qədim qatlarında inkvizisiya, seqreçasiya, XX əsrdə xolokost da vardır. Lakin bunlar bir tarixi keçmişdir. Amma burada mövzu öz daxili demokratiyasını Qərbin həqiqətənmi dünyanın digər yerlərində görmək istəyib-istəməməsidir. Qərb Şərqi Avropada, Asiyada, Yaxın Şərq və digər bölgələrdə həqiqətənmi demokratiyanın və vətəndaş cəmiyyətinin inkişafını istəyir, yoxsa burada olan ölkələrə keçici geosiyasi

maraq kimi baxır, Rusiya ilə, Çinlə, özünə kommunizmdən sonra real təhlükə hesab etdiyi radikal adlandırdığı İslamla mübarizə vasitəsi kimi baxır. Marafı odur ki, demokratik dəyərlərin aliliyini bəyan edən Qərbin Yaxın Şərqdə və Asiyanın bir sıra bölgələrində əsas müttəfiqləri heç də demokratik olmayan sistemlər olub. Misal üçün, götürək Birmada Rohinya müsəlmanlarına qarşı genosid edən hərbi qüvvə, Qərbin bir sıra dövlətləri ilə sıx əlaqələri olub. Ərəb dünyasında demokratiya ilə yaxından uzaqdan bağlılığı olmayan rejimlərin də Qərblə bəzi əlaqələri var. Mən demirəm ki, Qərbin öz daxilində demokratik institutlar işləmir. Bu nu demək doğru olmaz. Mən deyirəm ki, Qərb üçün digər ölkələr həqiqətən demokratiyanın bərqərar edilməsi məkanları yox, geosiyasi maraqların gerçəkləşməsi məkanlarıdır. İki misal verəcəm. Birincisi, Gürcüstandır. Gürcüstanda hakimiyyət dəyişikliyi məhz Qərbin dəstəyi ilə baş verdi, sonra Qərbin dəstəyinə yenə arxayın olan Gürcüstan öz torpaqlarını azad etmək istədi. Zamanın düzgün seçilməməsi və ən əsası müttəfiqinə aşırı güvenc hissi Rusiyanın müdaxiləsi ilə nəticələndi. Rusiya ilə uzun müddətli konfrantasiya Gürcüstan iqtisadiyyatına mənfi təsir göstərdi və təhlükəsizliyinə ziyan vurdu. Qərbin dəstəyi isə bəyanatlardan o tərəfə getmədi. Nəticədə Gürcüstan real politik anlayışla Rusiya ilə münasibətləri yaxşılaşdırmaq üçün hərəkətə

Qərbə güvənməyin bədəli... Azərbaycan bunu bilirdi

ABŞ və Avropa niyə müdafiə etdiklərini sonda tək buraxır?

yasətinin həqiqətən önəmli olduğu üzə çıxır. Dünyada və regionda gedən proseslərin dinamikasını izləyib taktiki reaksiyalar vermək. Azərbaycan xarici siyasətində birinci dərəcəli müttəfiqi olaraq Türkiyəni bəyan edir. Amma bununla belə, digər tərəfdaşlarla da işləyir. Nə üçün? Çünki dövlətlərin maraqları var. Ən başlıca maraq mövcudluğunu davam etdirmək, daha sonra ərazisini qorumaq, əhalisinin təhlükəsizliyini təmin etməkdir. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, hansısa bir dövlətə və ya təşkilata duyğu yükü ilə bağlanmaq, ona tam bəna güvənmək dövlət ağıllığının edəcəyi iş deyil. Azərbaycan bu gün Qərblə bu və ya digər şəkildə əməkdaşlıq edir, hətta ABŞ-ın yeni hakimiyyətinin Baydenin Azərbaycana yönəlmiş səhvləri buraxmayacağına ümidlərini ifadə edir. Amma bununla belə, hakim olan düşüncəmiz odur ki, Azərbaycanın maraqları üçün daimi manevr etmək lazımdır. Qərbə güvənmək isə xüsusilə məntiqli deyil. Ortada Ukrayna nümunəsi var ikən..."

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Son günlərin ən diqqət çəkən hadisəsi, heç şübhəsiz, Ər-Riyadda başlayan ABŞ-Rusiya dialoqu oldu. Amma bu diplomatik dialoq dərhal bir neçə sual doğurdu. Birincisi, siyasi təhlilçilər belə sual verdilər ki, niyə Vaşinqton və Moskva Türkiyədə yox, Səudiyyə Ərəbistanında danışımağa qərar verdilər, axı hər üç ölkəyə - ABŞ-a, Rusiyaya və hətta Ukraynaya da Türkiyə qədər yaxın ölkə yoxdur.

Hüseynbala SƏLİMOV

Həm də Ukrayna-Rusiya müharibəsi ilə bağlı ən yadda qalan diplomatik təşəbbüslərdən biri, səhv etmədiksə, vaxtilə İstanbulda olmuşdu.

Fəqət, bütün bunlara rəğmən, ABŞ-Rusiya dialoqu Türkiyədə yox, Ər-Riyadda başladı. Səbəbi nədir?

Heç kim dəqiq bilmir. Bəlkə də ona görə ki, tərəflər daha neytral ölkə seçməyə qərar verib, axı Türkiyə həm NATO ölkəsidir, həm də Ukrayna ilə sıx təmasları var!

Burada Türkiyənin regional çəkisini artırmamaq istəyi də var. Tramp çox istərdi ki, bu rola daha başısağrı monarxist Səudiyyə iddialı olsun, hansının ki, ABŞ-la böyük hərbi sövdələşmələri var və ən əsası da o, Trampın indiki Yaxın Şərq planları baxımından böyük önəm kəsb edir, çünki Səudiyyə ərəb dünyasının aparıcı ölkələrindəndir...

İkinci sual da bu oldu ki, bəs dialoqda Ukrayna tərəfi niyə iştirak etmədi? Düşünürük, bunun cavabını Tramp cənab-

keçdi, bu zaman da Qərbin təhdidləri ilə üz-üzə qaldı. Həmin Qərb ki, onu nə Avropa İttifaqına, nə də NATO-ya qəbul edəsi də deyildi. Etməzdi də. İkinci misal Ukrayna. Ukraynada separatçılıq başlayanda və həmin qüvvələr Rusiya ilə əlaqəli olmalarına baxmayaraq Zelenskiden öncəki hakimiyyətə bir qədər balanslı hərəkət etməyə çalışdılar. Çünki bildirdilər ki, ortada bir Gürcüstan nümunəsi var. Arxasında real dəstək olmadığı üçün orta-

da yalnız buraxılan Gürcüstan. Ancaq cənab Zelenskinin hakimiyyətə gəlməsi ilə məsələlərə münasibət dəyişdi. Qərb Ukraynanı daha sərt ritorikaya təşviq elədi. Bu da ona gətirib çıxardı ki, Ukrayna ərazisinin demək olar ki, 30 faizi Rusiyanın nəzarətindədir. Müharibə başlayanda bizdə də bəzi "analitiklər" qələbə nərələri dilə gətirdilər. Ukrayna qalib gələcək deyirdilər. Mən isə öz tərəfimdən elə ilk gündən bildirirdim ki, Ukrayna ortada tək bu-

raxılacaq, onun iqtisadiyyatı Qərbin nəzarətinə keçəcək. Bu gün ABŞ-ın yeni prezidenti cənab Tramp Ukraynadan belə bir müqavilənin imzalanmasına israr edir. Gec və ya tez Ukrayna tam da olmasa, qismən öz sərvətlərinin Qərbə, konkret olaraq ABŞ-a verilməsinə razılıq verəcək. Bu hansı faizdə olacaq, o başqa məsələdir".

Siyasi şərhçi bir vacib məsələni də vurğuladı: "Zaman keçdikdə Azərbaycanın illərdir reallaşdırdığı balans si-

Niyə Türkiyə yox, Səudiyyə Ərəbistanı?..

lanndan soruşmaq lazım gələcək. Ona görə ki, o, lap başlanğıcda Rusiyaya və onun lideri Putinə böyük güzəşt etdi - təcavüzkar dövlətin liderinə telefon açması bir yana, onunla Ukraynasız dialoqa başladı. Bu da azmış kimi, Kiyevin liderini diktator adlandırdı, ukraynalıların hətta dörd faizinin belə onu dəstəkləmədiyini dedi!..

Burada təəccüblü heç nə yoxdur. Birinci idarəçiliyi dövründə Tramp Ukrayna haqqında nələr demirdi? Putini özünün dostu adlandırması bir tərəfə, təklif edirdi ki, Kırım Rusiya ərazisi kimi tanınsın. NATO-nun sammitlərində Ukraynanı korruptlaşmış ölkə adlandırdı! İndi də belə deyir ki, guya Putin "humanist müharibə" aparır, guya Kreml istəsə, bir günün içində Kiyevi tutar, amma guya bunu istəmir.

Belə təsəvvür yaranır ki, sanki Rusiya-Ukrayna müharibəsinin səbəbkarı Moskva, eləcə də Qərb yox, elə Kiyevdir! Axı hamı gözəl anlayır ki, birincisi, Rusiyanın Ukrayna ilə bağlı lap çoxdan təcavüzkar planları vardı: hələ Zbiqnev Bjezinski yazırdı ki, Ukraynasız Rusiyanın imperiya ambisiyaları bir heçdir.

Həm də Rusiya daim iki ölkəni - Belarusu və Ukraynanı özünün "qanuni maraq sferası", Rusiya kimi "slavyan respublikaları" hesab edib və onların da Moskva ilə birlikdə olmasını tələb və israr edib.

O ki qaldı Qərbə, etiraf etmək lazımdır ki, o, Kiyevi avantüraya çəkdi. Sual olunur: əgər NATO Ukraynanı müdafiə etməyəcəkdisə, Avropa İttifaqı onu sıralanma qə-

bul etməyəcəkdisə, nəyə görə bu ölkə Kremlin təcavüzkar planlarının obyektinə olmalı idi?

İndi belə deyilir ki, guya Qərb üç illik müharibə ərzində Ukraynaya beş yüz milyard dollara qədər vəsait xərcləyib.

Olmazdı ki, bu vəsait vaxtında Ukraynanı Avropa ölkələri səviyyəsinə gətirmək üçün xərclənəydi? Mən hələ onu demirəm ki, bəzi Avropa ölkələri açıq-aşkar anti-Ukrayna siyasəti aparır, onun NATO-ya və Avropa İttifaqına üzvlüyünü bloklayırdılar və indi də bloklayırlar, çünki bu itti faqda da Al-yə, NATO-ya nifrət edən siyasi qüvvələr var ki, onlar gizlində Rusiyaya daha çox simpatiya bəsləyirlər...

Özünü hamıdan ağıllı hesab edən Tramp isə bu ocağa

daha bir böyük odun parçası atdı: təsadüfi deyil ki, Ər-Riyad görüşündən sonra Rusiya qoşunları daha həvəslə hücum keçdilər.

Putin nəhaq yerə Zelenskinin legitim olmaması məsələsini atmayıb ortaya. Məsələ bundadır ki, ukraynalılar bir az müharibədən yorulublar, həm də daha çox insan avro-inteqrasiya kursunun doğruluğuna şübhə etməyə başlayıb və bu səbəbdən Kremldə düşünürlər ki, seçki keçilsə, istisna deyil ki, onu qərbperəst siyasətçi yox, rusiyanövlü qüvvələr udacaqlar - bəli, onların gözləntisi budur.

Trampa da sərf edir bu. Ona da lazımdır ki, Ukraynada Rusiyaya loyal hakimiyyət olsun ki, müharibəni tez bir zamanda "dayandır" bilsin...

Fevralın 24-də Rusiyanın Ukraynaya hərbi təcavüzünün 3 ilı tamam oldu. Qonşu suveren ölkəni 3 günə işğal etməyi planlaşdıran Rusiya 3 ildə buna nail ola bilmədi. Bundan sonra nə olacaq, 2025-də, nəhayət, müharibə bitəcəkmi və necə, hansı şərtlərlə? Bəzi məlumatlara görə, Rusiya özünü qalib elan etməyə hazırlaşır. Rusiya müharibədə qalibmi?

Maraqlıdır ki, məhz üçüncü ildönümü ərəfəsində ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ukraynada müharibənin başlanmasına görə Rusiyanın günahkar olmadığını bildirib. O, məsuliyyəti Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski və ABŞ-ın 46-cı prezidenti Co Baydenin üzərinə qoyub. Bu azmış kimi, məlum olub ki, Vaşinqton hər ildönümü BMT-də Ukrayna ilə bağlı hazırlanan, onun ərazi bütövlüyünün dəstəkləndiyi və Rusiyanın işğalçı kimi göstərildiyi sənədin həmmüəllifi olmaq istəməyib. ABŞ eyni yanaşmanı G7 sammitində də sərgiləməyə hazırlaşır. Trampın milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Mayk Uoltz "Fox News"a müsahibəsində qeyd edib ki, Ukraynada sülh yolu ilə nizamlanma məsələsində Rusiya və ABŞ-ın maraqları üst-üstə düşür.

O hansı maraqlardır belə? Ötən həftəsonu Tramp həmçinin bəyan edib ki, müharibə bir həftəyə bitə bilər? Mümkündür?

Bu xüsusda Rusiya XİN başçısı S.Lavrovun qəfil Türkiyə səfəri də diqqət çəkir. Səfər hansı zərurətdən doğub, Ankara yenidən sülh prosesinə qoşulur?..

Öz növbəsində "Washington Post" analitiklərə və ukraynalı qanunvericilərə istinadən yazıb ki, Ukraynanın gələcəyi Volodimir Zelenskinin ABŞ-la münasibətləri bərpa edə bilib-bilməyəcəyindən asılı olacaq. Ali Rədarın Xarici siyasət və parlamentlərarası əməkdaşlıq komitəsinin rəhbəri Olexandr Merejko isə qəzetə bildirib ki, Ukrayna ABŞ Prezidenti Donald Trampa mübahisə etmək iqtidarında deyil.

Siyasi təhlilçi Aqşin Kərimov "Yeni Müsavat"a deyib ki, Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlanmasından ötən 3 il ərzində baş verənlərə faktlar və hesablamalar üzərindən yanaşılmasının tərəfdarıdır: "Ukrayna Prezidenti Zelenski müharibə başlamışdan 5 gün öncə, 2022-ci il fevralın 19-da Rusiya Prezidenti Vladimir Putinə görüşməyi təklif etdi. Putin bu istəyə məhəl qoymadı və 24 fevral 2022-ci ildə Ukraynaya qarşı genişmiqyaslı müharibəyə başladı.

Zelenski 2022-ci ilin martında Putini "istənilən formatda" birbaşa danışıqlara çağır-

4-cü ilə keçən müharibə bu həftə bitir? - Türkiyə prosesə qoşulmasa...

Ekspert: "Ukrayna müharibəsi Rusiya haqqında formalaşmış mifləri dağıdıb"

rinləşməsi faktı ilə görünür. Donald Tramp və Putin hakimiyyəti hazırkı durumu ABŞ-la Rusiyanın maraqlarının nəzərə alınmasını təmin etməklə rasionallaşdırmağa çalışırlar. Bunun üçün:

- Kremlə Ağ Ev Ukrayna üçün "sülh üsulları" axtarır, Tramp bunun üçün İkinci Dünya müharibəsindən bu yana formalaşmış Transatlantik normaları hədəfə alır. Rusiyanın isə hələlik sensasion dönüş etdiyi görünür, hərçənd böyük ölçüdə Moskva Vaşinqtona Arktika regionu və Hind-Sakit Okean regionunda "azad hərəkət" imkanları tanıya bilər. Bütün bunlar baş verərkən Çinin Rusiya və Ukrayna arasında atəşkəsin bir hissəsi olaraq öz əsgərlərini sülhməramlı rolda yerləşdirməyi əldə etmək üçün münasib şərait axtardığı fikri yaranır. Bu, Çinin Avropada yaranan təhlükəsizlik boşluqlarına sızmasına görünməmiş şərait yarada bilər. Hələlik konseptual şəkildə beynəlxalq sistem üzrə mümkün Rusiya-ABŞ-Çin bölgüsü belə təsvir edilə bilər."

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

rıb və Ukraynanın NATO-ya daxil olması məsələsində güzəştə getməyi təklif edib. Rusiya isə Ukraynanın tam təslim olmasını və demilitarizasiyasını tələb edirdi.

Ukrayna ərazilərinin 20 faizi işğal altındadır. ABŞ Müharibə Tədqiqatları İnstitutunun hesablamalarına əsasən, Rusiyanın Ukrayna ərazilərində mövcud irəliləyiş sürəti Ukraynanın qalan 80 faizini ələ keçirmək üçün 83 ildən çox vaxt tələb edir. Ehtimal ki, həmin hesablamaya, Rusiya qüvvələrinin cəbhə xəttində irəliləmə sürətinin son üç ayda əhəmiyyətli dərəcədə azalması hesablamasına istinad edilir.

Avropa İttifaqı üzvləri və Aİ təsisatları üstəgəl, Norveç və Böyük Britaniya Ukraynaya birbaşa yardımın məcmu ayrımlarına görə ABŞ-ı geridə qoyub. Belə ki:

- Avropa Ukraynaya cəmi 166 milyard dollar məcmu yardım ayırıb və 2030-cu ilə qədər əlavə olaraq 34,7 milyard dollar ayrılacağını vəd edib;

- Avropa ümumilikdə təqribən 204,1 milyard dollar təmin edib və öhdəlik götürüb. Bu rəqəmlərə Aİ və G7-nin Ukraynaya dondurulmuş Rusiya aktivlərindən əldə edilən gəlirlər hesabına maliyyələşdirilən kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri daxil deyil.

- Avropanın Ukraynaya verdiyi kreditlər Ukraynadan deyil, dondurulmuş Rusiya aktivlərindən əldə edilən gəlirlə təmin edilir. Bununla be-

lə, ABŞ-ın Ukraynaya hərbi yardım kampaniyası daha səmərəlidir, çünki:

- Avropa İttifaqı ilə ABŞ arasındakı müqayisədə Şərqi Avropada yerləşdirilən ABŞ qüvvələrinin xərcləri nəzərə alınmır;

- Ukrayna məhz ABŞ istehsalı silahlarla Rusiyanın cəbhə xəttini əhəmiyyətli olmasa da, dəyişdirməyə nail oldu və Ukraynanın taktiki cəkindirmə faktına çevrildi;

- Birləşmiş Ştatların Ukrayna üçün ayırdığı vəsaitlərin əksəriyyəti daxili müdafiə sənayesi bazasını maliyyələşdirməyə yönəlib".

Siyasi təhlilçi qeyd edib ki, ABŞ-la Rusiya arasındakı sövdələşmə bu dövlətlərin niyyətini ortaya çıxarır:

"Rusiya ilə ABŞ arasındakı sövdələşmə üçün elan edilmiş qarşılıqlı niyyət bəzi kartları açır. Ortada isə daha çox iqtisadi-ticarəti və qarşılıqlı investisiya imkanları ilə əməkdaşlıq modelinin müzakirə predmetinə getirildiyini görmək olur. ABŞ-la Rusiya bu məsələdə bir-birlərinə müəyyən formada güzəşt sahəsi tanıyırlar. Bunu son açıqlamalar və bir təyinat fondundakı tendensiyalarla əlaqələndirək. Belə ki:

- ABŞ-ın Yaxın Şərq üzrə xüsusi elçisi Stiv Vitkoff 2022-ci ilin əvvəlində İstanbul protokollarına istinad edərək, Rusiya və Ukrayna arasında fevralın 23-də danışıqlar üçün təklif etdi. Əgər Kiyev bu protokollara əsaslanan razılaşmanı təsdiqləse,

bu, Ukraynanın təslimiyyət sənədini tanıması olacaq. Burada fokuslanacaq başqa bir məqam odur ki, ABŞ-ın Yaxın Şərq üzrə nümayəndəsi Səudiyyə Ərəbistanında keçirilən görüşün əsas iştirakçılarından biri idi. Ehtimala Rusiya Yaxın Şərqdə ABŞ-a güzəşt sahəsi tanımağa hazır olmağın müqabilində Vaşinqtonu Ukrayna məsələsində əlini çəkməyin faydalarına inandırır;

- Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Rusiya Birbaşa İnvestisiya Fondunun (RDIF) baş direktoru Kirill Dmitriyevi Prezidentin Xarici Ölkələrlə İnvestisiya və İqtisadi Əməkdaşlıq üzrə Xüsusi Nümayəndəsi təyin etməsi diqqət çəkir. Nəzərə alaq ki, Dmitriyev fevralın 17-də Səudiyyə Ərəbistanında ABŞ rəsmiləri ilə görüşən Rusiya nümayəndə heyətinin tərkibində olub. Dmitriyevin

ABŞ-ın Standford Universitetində və Harvard Universitetlərində təhsil alması və ABŞ şirkətlərində işləyib. Bu, Rusiyanın ABŞ-ın "anlayacaq" birini təyin etməsi ilə bağlı ABŞ-ın tələblərinə cavab olaraq ortaya çıxmış bir təyinatdır".

Onun sözlərinə görə, Ukraynadakı müharibə Rusiya haqqında formalaşmış mifləri dağıdıb, Kremlin üz-ləşdiyi kəşfiyyat və təhlükəsizlik çətinliklərinin düşü-nüldüyündən də dərin ol-duğunu meydana çıxarıb: "Burada ən böyük hadisə Ukraynanın Kursk regionuna hərbi müdaxiləsi idi, lakin bu,

cəsarətli plan olsa da, taktiki və strateji baxımdan səmərəsiz idi. Çünki Kurskdakı hərbi əməliyyatlar nə Rusiya qoşunlarının irəliləyişinin qarşısını ala bildi, nə də ABŞ Ukraynanın bundan sonrakı qələbə planına inam bəslədi. Eyni zamanda Ukraynadakı müharibə Transatlantik fırtınaları da qızışdırdı. İndi bunun daha aşkar əlamətləri ABŞ-la Avropa İttifaqı, ümumilikdə NATO daxilindəki fikir ayrılıqlarının də-

Britaniyadan Rusiya siyasətçilərinə qadağa

Böyük Britaniya Moskva əleyhinə sanksiyaların növbəti paketi çərçivəsində Rusiyanın bütün yüksək vəzifəli siyasətçilərinin, məmurlarının və menecerlərinin ölkəyə girişini qadağan etməyi planlaşdırır. Bu barədə "The Times" qəzeti yazıb (Oxu.az).

Qəzetin məlumatına görə, Britaniyanın Daxili İşlər Nazirliyi (DİN) Rusiyanın bütün regional və federal nazirlərini, eləcə də bu ölkənin iri şirkətlərinin direktorlarını və yüksək vəzifəli menecerlərini sanksiya siyahısına salacaq.

Məhdudlaşdırıcı tədbirlər federal və dövlət qurumları və agentliklərinin yüksək vəzifəli məmurlarına, enerji və maliyyə sektorunun menecment şirkətlərinə, habelə Rusiya KİV-nin rəhbərliyinə şamil ediləcək. Hökumət belə bir addımın zəruriliyini Rusiya rəhbərliyinə siyasi təzyiqləri gücləndirmək və milli təhlükəsizliyə təhdidləri azaltmaq niyyəti ilə izah edir. Sanksiyaya düşən şəxslərin tam siyahısı DİN tərəfindən dərc ediləcək.

Bakıda yas mərasimində ölüm faktı qeydə alınıb. Hədisə paytaxtın Nizami rayonundakı mərasim evlərinin birində baş verib. Yas mərasimində iştirak edən 57 yaşlı N.Məhərrəmov boğazında yemək qaldığı üçün boğularaq ölüb. Faktla bağlı araşdırma aparılır. Təbii ki, faciəvi hadisədir. Lakin yas məclisində yemək verilməsi mövzusunı yenidən gündəmə gətirir.

Bununla bağlı çağırışlar edilir, təbliğat aparılır, israfçılığın qarşısının alınması üçün maarifləndirici işlər görülür, amma əfsus ki, hələ də yemək vermək ənənəsi davam edir. Doğrudur, bəzi regionlarda, Bakının kəndlərində, Naxçıvanda, bu günlərdə Füzulidə yas məclislərində yemək verilməsi yığışdırılıb. Süfrəyə yalnız çay, xurma, lavash, halva qoyulur. İslam dini də vəfat edən şəxsin hüsründə yemək verilməsini vacib buyurmur. Hədisə görə, Peyğəmbərin (s) əmisi oğlu Cəfər, əmisi Həməzə vəfat edənə Peyğəmbər (s) buyurub ki, “onun evinə yemək aparın, çünki yaxınlarının başı qarışıqdır, ac qalmasıdır”. O, yeməkləri camaat üçün yox, ev sahibi üçün təşkil etməyi əmr edib.

Ancaq indi sanki adamlar qonaqlığa gedir. Üstəlik, ev sahibi xərcə düşür. Hətta bankdan borc götürüb ehsan vermək məcburiyyətində qalanlar var. Əgər kiminsə könlündən ehsan vermək keçirsə, ona qadağa da qoymaq olmaz. Sadəcə, bu məsələni ənənə halına çevirmək düzgün sayılır. Əksinə, imkanı olanlar yaxınının vəfatı ilə bağlı ehsan əvəzinə bir yol çəkdiyə, kasıb ailəyə bazarlıq edə, imkansız tələbənin təhsil haqqını ödəyə, bir yoxsul xəstənin müalicəsini, dava-dərmanını qarşılaya bilər. Bəlkə bu istiqamətdə təbliğatı gücləndirməliyik? Ümumiyyətlə, ehsan qadağası mümkündürmü?

Deputat Fazil Mustafa mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”a deyib ki, belə bir təbliğata ehtiyac yoxdur: “Bizim cəmiyyət təbliğatla öz həyatını sadələşdirmək yolunu seçmir ki. Əksinə, hansısa formada müəyyən məhdudiyyətlər qoymaqla bunu etmirlər. Çünki təbliğatla insanlara yüz dəfə deyərsən ki, gedib bədənini estetik əməliyyata süni şəkildə

təslim etməyin və faciələr yaşamayın. Amma insanın ağı yoxdursa, nə etməlidir? Gedib özünü riskə atıb həyatı ilə oynamalıdır. Bu baxımdan da yüz dəfə təbliğat apar. Əgər insan özü hansısa şəkildə həyatını, yaşayışını sadələşdirmək istəmirsə, ona nə edə bilərsiniz? Yas məsələsi də belədir, toy məsələsi də belədir. Ona görə də çətinliyimiz böyükdür və bunun təbliğatla həll olunacaq bir yolu yoxdur. Yeni indi bu, yadda təsadüfən baş verən bir hadisədir, amma ümumiyyətlə, bu yemək məsələsini hələ də tam həll edə bilmədik. Bir sıra yerlərdə insanlar yığışdırılıb bir qərar qəbul edə bilirlər, bu yaxşı haldır. Amma indi hamı bunu edə bilmir, ona görə də burada məsələ bir az mürəkkəbdir. Bunun təbliğatla əlaqəsi yoxdur. Təbliğatı indi biz necə aparaq?! Dəfələrlə deyilib, amma bir nəticəsi yoxdur”.

Dini mövzular üzrə mü-təxəssis Kənan Rövşənoğlu da mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”a fikirlərini bölüşüb: “Boğazında yemək qalıb ölənlər şəxsə Allah rəhmət eləsin. Amma bu, ehsan qadağası üçün səbəb ola bilməz axı? İslam dini israfçılığı qadağan edir, ehsan süfrələrini deyil. Çünki ehsan bir mənada xeyir iş, yaxşılıq mənasındadır. Azərbaycan xalqının adəti budur ki, evinə gələnlə sifrə açsın, indi bu da yas məclislərində sifrə açılmasına gətirib. Burada ehsan sifrəsi deyil, israfçılıq qınanılmalıdır. Amma məsələ, biz keçən dəfə gördük ki, müvafiq qurumlar ehsan sifrəsi adı ilə dini məclisləri qadağan edir, ümumilikdə gəlir vətəndaşların həyatında məclisləri dağıdır. Yemək qazanlarını götürüb aparırlar. Bu cür metodlar, əlbəttə, əks-effekt doğurur. Buna görə də insanlara sadəcə təbliğ olunmalıdır və konkret müəyyən olunmalı və açıqlanmalı-

Ehsan qadağası yenidən gündəmdə - iki baxış...

Yas mərasimlərindəki israfçılıqla bağlı müzakirələr səngimir; hətta bankdan borc götürüb məclis verənlər var - deputat və dinşünas rəyi

dır ki, nə qadağan edilir. Yas məclislərindəki süfrələr, yoxsa dini məclislər və sair. Yeni məsələ açıq və şəffaf olmalıdır. Biz israfçı ehsan süfrələrinə qarşıyıq. Amma bu, inzi-bati yollarla deyil, təbliğat və dövlət olmalıdır. Üstəlik, dini məclislərə də sirayət olmalıdır”.

Bundan əvvəl ilahiyyətçi deputat Ceyhun Məmmədov demişdi ki, yas məclislərində israfçılığa son qoy-malı və bundan xilas olma-lıyıq: “Hesab edirəm ki, bu məsələyə yanaşma ciddi dəyişməlidir. Burada həm vətəndaşlardan, həm də dövlətdən asılı məsələlər var.

Həm narazıdır, buna baxmayaraq hər dəfə yas məclislərində israfçılıqların

şahidi oluruq. Xüsusilə imkansız təbəqə bu məsələdən ciddi əziyyət çəkir. Düşünürəm bu məsələnin normativ sənədlərlə tənzimlənməsinə, geniş maarifləndirmə işlərinə ciddi ehtiyac var.

Onu da qeyd edirəm ki, dini-mizdə yas məclislərinin bu formada, israfçılıqla keçirilməsi günah əməllərdən biri sayılır. Əgər insanlarımız ehsan vermək istəyirlərsə, ehsan etmək niyyətindədirlərsə, bunun üçün uşaq və ahıllar evlərinə maddi yardım edə bilərlər. Bununla yanaşı, təhsil almaq, ailə qurmaq imkanı olmayanlara dəstək göstərmək olar”.

✎ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Məsəvat”

Həsən Kür

İntihara cəhd edən gənc şairdən xəbər var

Fevralın 22-də intihara cəhd edən gənc şair Həsən Kürün vəziyyəti açıqlanıb. Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyindən (TƏBİB) bildirilib ki, 1996-cı il təvəllüdlü Həsən Kür müştərək travma diaqnozu ilə Sabunçu Tibb Mərkəzinə hospitalizasiya olunub.

“Qapalı kəllə-beyin travması, sol bud sümüyünün qapalı sınığı, kəllə sümüyünün sınığı diaqnozu ilə ona zəruri tibbi yardımlar göstərilib və cərrahi profilili reanimasiya şöbəsinə yerləşdirilib. Hazırda pasiyentin müalicəsi müvafiq şöbədə davam etdirilir və vəziyyəti ağır qiymətləndirilir”, - məlumatda vurğulanıb. Qeyd edək ki, gənc şair Sabunçu rayonunda yerləşən “Sevinc Mall” ticarət mərkəzinin 3-cü mərtəbəsindən özünü ataraq intihara cəhd edib. İlk məlumatlara görə, Həsən Kür maddi problemlərə görə özünü öldürmək istəyib.

Universitetlər regionlara köçürülsə, tıxaclar azalacaq? - rəy

Ekspertlər hesab edir ki, ali təhsil müəssisələrinin şəhərdən kənara köçürülməsi tıxac probleminin həllində mühüm rol oynaya bilər. Universitetlərə gündəlik axın edən minlərlə tələbə və işçi heyətinin hərəkəti paytaxt yollarında sıxlıq yaranan əsas amillərdən biridir.

Təhsil eksperti Nadir İsmayılovun Modern.az-a dedi-yinə görə, universitetlərin köçürülməsi illərdir müzakirə edilən məsələdir, lakin konkret addımlar atılmayıb.

O bildirir ki, şəhərin tıxac problemini həll etmək üçün, bu addım regionların inkişafına da töhfə verə bilər: “Eyni zamanda regionlardan gələn tələbələr üçün yaşayış xərclərinin azalması və daha əlverişli təhsil şəraiti yaradılması da vacib məqamdır. Məsələn, Oksford, Kembriç Harvard kimi universitetlərə baxsaq, görürük

ki, hamısı şəhərdən kənarda kampus şəraitində fəaliyyət göstərir. Yeni tıxacdan, şəhər mühitindən ayrı meşəlik ərazilərdə sakit bir guşədə yadılır”.

Təhsil eksperti Etibar Əliyev isə vurğulayır ki, dünyanın aparıcı universitetləri əsasən şəhərdən kənarda, kampus şəraitində fəaliyyət göstərir: “Bu model tələbələrin sosiallaşması, idman, kitabxana və digər imkanlardan yararlanması üçün daha əlverişlidir. Onun fikrincə, Bakıda yerləşən böyük tə-

ləbə kontingenti olan universitetlərin - xüsusilə Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti və Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin köçürülməsi gündəmə gətirilməlidir. Sözügedən universitetlərin həddən artıq tələbə kontingenti var, ancaq hərəkət imkanları yoxdur. Biz yataqxanada yaşayaraq təhsil alanlarıq, onun dəyərini bilirik. Baxmayaraq ki, onlar primitiv idi, amma onun mərtəbələrində sosiallaşmaq üçün şərait var idi. Amma indi tələbələr təcrid olunmuş vəziyyətdə yaşayır. Sosiallaşmaq olduqca vacibdir, ona görə də böyük sahə lazımdır. Bu da yalnızca regionlarda mümkündür”.

2025-ci ilin yanvar ayında Azərbaycanda yaşa görə aylıq sosial müavinət alanların sayı 158 260 nəfər olub. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin açıqladığı məlumata əsasən, onların 33,3 faizini kişilər, 66,7 faizini isə qadınlar təşkil edib. Bir il əvvəl isə yaşa görə müavinət alanların sayı 145 min nəfər civarındaydı.

Nazirliyin digər məlumatına əsasən, 2024-cü ilin yanvar ayında yaşa görə pensiya alanların sayı 708 min nəfərdən çox olub. Onların 42,1 faizini kişilər, 57,9 faizini isə qadınlar təşkil edib. 2024-cü ilin sonuna doğru yaşa görə əmək pensiyası alanların sayında azalma qeydə alınıb - oktyabr ayında onların sayı 706,9 min nəfər təşkil edib.

Beləliklə, rəsmi rəqəmlərdən aydın olur ki, Azərbaycanda pensiya yaşına çatan, lakin sosial hesabındakı kapitalı minimum məbləğdə də olsa pensiya almağa yetməyən insanların sayı sürətlə artır. Bunun bir səbəbi əmək haqlarının bir çox hallarda işgötürənlərin xərclərini azaltmaq məqsədilə aşağı - əsasən minimum əmək haqqı səviyyəsində təsdiqlənməsidir, digər səbəbi də qeyri-qanunlu işçi sayının çox olmasıdır. Bu isə ölkədə kölgə iqtisadiyyatının payının dünya ortalamasından dəfələrlə yüksək olaraq qalmasından qaynaqlanır. **İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərlinin** hesablamalarına əsasən, Azərbaycanda 1.3 milyon nəfərdən çox əmək qabiliyyətli insanın harada işlədiyi rəsmi statistikada əksini tapmır - iqtisadçıdan fərqli rəy

səliş göstərir ki, dövlətin stimullaşdırıcı dəstəyi ilə özəl pensiya sisteminin də inkişafına nail olmaq mümkündür. Hətta prosesi özəl pensiya sistemi qoymadan, hazırda Azərbaycan qanunvericiliyində mövcud olan bir mexanizmin tətbiqi buna imkan verər. Belə ki, dünyada işləyən şəxslər üçün annuitet sığorta adlı əlverişli sığorta növü tətbiq olunur. Adətən bu sığorta növündən orta yaşlı insanlar daha çox istifadə edirlər. Məhiyyəti budur ki, insan sığorta şirkətinə həyat sığortası ilə bağlı birdəfəlik və ya hissəli şəkildə məbləğ ödəyir və daha sonra sığortaçı mütəmadi olaraq sığortalıya ödənişlər edir. Bu ödənişlər həmin şəxsə bir neçə il ərzində, hətta müddətsiz şəkildə, yeni vəfat

Vəfat etmiş şəxsin pensiyasını ailəsi nə vaxt ala biləcək?

Ölkədə 1.3 milyon nəfərdən çox əmək qabiliyyətli insanın harada işlədiyi rəsmi statistikada əksini tapmır - iqtisadçıdan fərqli rəy

həmçinin əməkhaqqı minimum qeydə alınanların sayının yüksək olması orta və uzunmüddətli dövrdə pensiya yaşına çatıb əmək pensiyası almayan insanların sayının sürətlə artmasını şərtləndirəcək. Bu isə əhalinin ehtiyacları təbəcəsinin artması deməkdir. Bu problemə qarşısının alınması üçün özəl pensiya fondlarının yaradılması əsas yollardan biri hesab olunur. Qeydiyyatı olmayan işləyən, yaxud əməkhaqqı aşağı qeydə alınan, həmçinin kənd təsərrüfatında məşğul kimi rəsmiləşsə də, sosial sığorta hesabına hər hansı ödəniş olmayan vətəndaşlar belə fondlara öz imkanları hesabın ödəniş etməklə ahi vaxtları üçün təhlükəsizlik yastığı formalaşdırırlar.

Azərbaycanda uzun illərdən sonra özəl pensiya fondunun yaradılması istiqamətində addımlar atılmağa başlanıb. Ötən ilin dekabrında verilən açıqlamadan aydın oldu ki, artıq ƏƏSMN tərəfindən "Qeyri-dövlət pensiya fondları haqqında" qanun layihəsi hazırlanıb və razılaşdırılması üçün aidiyyəti qurumlara təqdim olunub. Müvafiq qurumlarla müzakirələr nəticəsində özəl pensiya fondlarının fəaliyyətinin hüquqi, iqtisadi və maliyyə əsaslarının formalaşdırılması, həmin fondların fəaliyyətinə nəzarət mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə layihənin təkmilləşdirilməsi üçün aidiyyəti qurumların nümayəndələri ilə birlikdə iş aparılır.

Azərbaycan Mərkəzi Bankından verilən açıqlamada qeyd edilir ki, özəl pensiya fondları sosial sığorta vəsaitlərinin dövr etdirilməsini, pensiyaların təyini və ödənilməsinə həyata keçirən bir qurum kimi formalaşdırılır. Dövlət pensiya fondlarından fərqli olaraq özəl pensiya fondu əhalinin öz qazancı hesabına yığılacaq təqaüdlərin saxlanması üçün yaradılan bazadır. Bu fondlar əsasən vətəndaşların ödədiyi sosial sığorta vəsaitlərinin dövr etdirilməsi təşkil edib, ondan əlavə vəsaitlər qazanır. Sonra isə bu vəsaitlər hesabına pensiya təminatını yüksəldir.

Azərbaycan Prezidentinin 22 iyul 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiqlənmiş "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" çərçivəsində pensiya təminatı sisteminin təkmilləşdirilməsi əsas prioritetlərdən biri kimi müəyyən edilib. Qeyd edilən tədbir çərçivəsində əsas icraçı qismində Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, digər icraçılar sırasında isə Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Mərkəzi Bank və Ədliyyə Nazirliyi qeyd edilib.

AMB-dən bildirildiyinə görə, bu istiqamətdə ƏƏSMN-in rəhbərliyi altında beynəlxalq təcrübələr araşdırılıb və ilk qanunvericilik layihələri hazırlanıb. Xüsusilə Rumıniya, Polşa, Fransa, Xorvatiya və Türkiyə kimi ölkələrin təcrübəsi öyrənilərək, qanun layihələrinin müasir və effektiv

mexanizmlərə əsaslanması təmin olunub: "Hazırda qanun layihələrinin təkmilləşdirilməsi və müzakirəsi məqsədilə dövlət qurumları, Mərkəzi Bank və Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası birgə fəaliyyət göstərirlər. Mərkəzi Bankın da iştirakı ilə qurumlararası müzakirələr davam etdirilir və ilk təkliflər işlənilir və hazırlanır", - cavabda deyilir.

AMB-də hesab edilir ki, özəl pensiya fondlarının yaradılmasında həyat sığortası şirkətlərinin rolunu əhəmiyyətli hesab edirlər. Bu şirkətlər beynəlxalq təcrübələrin öyrənilməsində və fondların idarə edilməsi üzrə təkliflərin hazırlanmasında yaxından iştirak edirlər: "Sığortaçılar tərəfindən özəl pensiya fondlarının tətbiq olunduğu beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, o cümlədən pensiya fondlarının fəaliyyətində sığortaçıların rolunu, işlərin təşkili və digər effektiv mexanizmlərlə bağlı təhlillər aparılır. Ümumiyyətlə, Mərkəzi Bank sığorta sektorunun inkişaf etdirilməsi, sektorun maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi istiqamətində bir çox işlər icra etməkdədir. Eyni zamanda sığorta sektorunun inkişafı üçün Mərkəzi Bank və Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası (ASA) ilə əməkdaşlıq çərçivəsində yeni təşəbbüslər həyata keçirilir.

AMB qeyd edir ki, özəl pensiya fondlarının uğurlu fəaliyyət göstərməsi üçün bir sıra effektiv idarəetmə və tənzimləmə mexanizmləri nəzərdə tutulur:

"Şəffaflıq və maliyyə sabitliyini təmin etmək üçün fondların fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi və maliyyə sabitliyinin qorunması əsas prioritetlərdəndir. İnvestisiyaların qorunması üçün vətəndaşların fondlara yatırdığı vəsaitlərin qorunması üçün qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və risklərin azaldılması istiqamətində tədbirlər görülməlidir. Digər məsələ isə vətəndaşların maarifləndirilməsidir. Fondların fəaliyyətinə marağın artırılması və pensiya yığımlarının əhəmiyyəti barədə məlumatlandırma kampaniyalarının təşkili planlaşdırılır".

Dünya təcrübəsindən çıxış etsək, özəl pensiya fonduna toplanan vəsaiti vətəndaş müqavilədə nəzərdə tutulan minimum ödəniş müddətindən sonra götürmək imkanı əldə edəcək. İstəyirsə, 50-55 yaşında toplanan pensiya kapitalını birbaşa götürərək biznes və ya hansısa təsərrüfat yarada, ev ala və digər məqsədlər üçün istifadə edə biləcək. Vətəndaş rəhmətə getdiyi təqdirdə, onun varisi(ləri) toplanan vəsaiti ala biləcək. Hansı ki, bu, hazırda tətbiq olunan pensiya mexanizmində əksini tapmayıb.

Belə bir mexanizmin həyat sığortası şirkətlərinin iştirakı ilə qurulması ehtimalı yüksək qiymətləndirilir. Bu, baş verərsə, əlavə fondların yaradılmasına ehtiyac qalmayacaq - sığorta şirkətləri özləri bu funksiyaları icra edəçəklər. Son illərdə həyatın yaşama sığortasında qeydə alınan yük-

edənə qədər ödənilə bilər. Belə müqavilələr işçilər, işgötürən şirkət və sığorta şirkətləri arasında da imzalanı bilər. Bu zaman işgötürən - yeni iş yeri hər ay işçinin əməkhaqqından müvafiq sığorta haqqını sığorta şirkətinə köçürür. Həmin işçi öz əmək qabiliyyətini itirərsə, ona sığorta ödənişi edilir. Annuitet sığortada ödənişlər birdəfəlik deyil, periodik və əksər hallarda aylıq olur. Sığorta şirkəti məbləği işgötürən şirkətin hesabına keçirir və işçi hər ay keçmiş iş yerindən sığorta müavinəti alır. Əgər sığortalı vəfat edərsə, onda müavinətləri onun ailə üzvləri və ya varisləri əldə edir. Əgər vəfat edən şəxsin heç bir ailə üzvü və ya varisi yoxdursa, onda sığorta müavinətləri yalnız dəfn xərclərini qarşılamaq üçün ayrılır.

XalqHəyat sığorta şirkətinin satış idarəsinin müdiri Şəhriyar Məcidovun sözlərinə görə, Azərbaycanda da annuitet sığorta növü qanunvericilikdə nəzərdə tutulur: "Bu növ sığorta qanununda nəzərdə tutulub, lakin hələ satışa çıxarılmayıb. Vaxtilə Sovet dövründə bunu tətbiq edirdilər. Adətən valideynlər övladları üçün edirdilər bunu. İndi Avropada, Türkiyədə geniş tətbiq olunur. Türkiyədə buna əməkli sığortası deyirlər. Bizdə gözləyirik ki, bu məhsuldan nə vaxt istifadə edə biləcəyik. Fikrimcə, tətbiq edilərsə, ona maraqlı olacaq".

Q **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

2025-ci ilin yanvar ayında Azərbaycanda yaşa görə aylıq sosial müavinət alanların sayı 158 260 nəfər olub. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin açıqladığı məlumata əsasən, onların 33,3 faizini kişilər, 66,7 faizini isə qadınlar təşkil edib. Bir il əvvəl isə yaşa görə müavinət alanların sayı 145 min nəfər civarındaydı.

Nazirliyin digər məlumatına əsasən, 2024-cü ilin yanvar ayında yaşa görə pensiya alanların sayı 708 min nəfərdən çox olub. Onların 42,1 faizini kişilər, 57,9 faizini isə qadınlar təşkil edib. 2024-cü ilin sonuna doğru yaşa görə əmək pensiyası alanların sayında azalma qeydə alınıb - oktyabr ayında onların sayı 706,9 min nəfər təşkil edib.

Beləliklə, rəsmi rəqəmlərdən aydın olur ki, Azərbaycanda pensiya yaşına çatan, lakin sosial hesabındakı kapitalı minimum məbləğdə də olsa pensiya almağa yetməyən insanların sayı sürətlə artır. Bunun bir səbəbi əmək haqlarının bir çox hallarda işgötürənlərin xərclərini azaltmaq məqsədilə aşağı - əsasən minimum əmək haqqı səviyyəsində təsdiqlənməsidir, digər səbəbi də qeyri-qanunlu işçi sayının çox olmasıdır. Bu isə ölkədə kölgə iqtisadiyyatının payının dünya ortalamasından dəfələrlə yüksək olaraq qalmasından qaynaqlanır. **İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərlinin** hesablamalarına əsasən, Azərbaycanda 1.3 milyon nəfərdən çox əmək qabiliyyətli insanın harada işlədiyi rəsmi statistikada əksini tapmır - iqtisadçıdan fərqli rəy

səliş göstərir ki, dövlətin stimullaşdırıcı dəstəyi ilə özəl pensiya sisteminin də inkişafına nail olmaq mümkündür. Hətta prosesi özəl pensiya sistemi qoymadan, hazırda Azərbaycan qanunvericiliyində mövcud olan bir mexanizmin tətbiqi buna imkan verər. Belə ki, dünyada işləyən şəxslər üçün annuitet sığorta adlı əlverişli sığorta növü tətbiq olunur. Adətən bu sığorta növündən orta yaşlı insanlar daha çox istifadə edirlər. Məhiyyəti budur ki, insan sığorta şirkətinə həyat sığortası ilə bağlı birdəfəlik və ya hissəli şəkildə məbləğ ödəyir və daha sonra sığortaçı mütəmadi olaraq sığortalıya ödənişlər edir. Bu ödənişlər həmin şəxsə bir neçə il ərzində, hətta müddətsiz şəkildə, yeni vəfat

Vəfat etmiş şəxsin pensiyasını ailəsi nə vaxt ala biləcək?

Ölkədə 1.3 milyon nəfərdən çox əmək qabiliyyətli insanın harada işlədiyi rəsmi statistikada əksini tapmır - iqtisadçıdan fərqli rəy

həmçinin əməkhaqqı minimum qeydə alınanların sayının yüksək olması orta və uzunmüddətli dövrdə pensiya yaşına çatıb əmək pensiyası almayan insanların sayının sürətlə artmasını şərtləndirəcək. Bu isə əhalinin ehtiyacları təbəcəsinin artması deməkdir. Bu problemə qarşısının alınması üçün özəl pensiya fondlarının yaradılması əsas yollardan biri hesab olunur. Qeydiyyatı olmayan işləyən, yaxud əməkhaqqı aşağı qeydə alınan, həmçinin kənd təsərrüfatında məşğul kimi rəsmiləşsə də, sosial sığorta hesabına hər hansı ödəniş olmayan vətəndaşlar belə fondlara öz imkanları hesabın ödəniş etməklə ahi vaxtları üçün təhlükəsizlik yastığı formalaşdırırlar.

Azərbaycanda uzun illərdən sonra özəl pensiya fondunun yaradılması istiqamətində addımlar atılmağa başlanıb. Ötən ilin dekabrında verilən açıqlamadan aydın oldu ki, artıq ƏƏSMN tərəfindən "Qeyri-dövlət pensiya fondları haqqında" qanun layihəsi hazırlanıb və razılaşdırılması üçün aidiyyəti qurumlara təqdim olunub. Müvafiq qurumlarla müzakirələr nəticəsində özəl pensiya fondlarının fəaliyyətinin hüquqi, iqtisadi və maliyyə əsaslarının formalaşdırılması, həmin fondların fəaliyyətinə nəzarət mexanizmlərinin müəyyənləşdirilməsi məqsədilə layihənin təkmilləşdirilməsi üçün aidiyyəti qurumların nümayəndələri ilə birlikdə iş aparılır.

Azərbaycan Mərkəzi Bankından verilən açıqlamada qeyd edilir ki, özəl pensiya fondları sosial sığorta vəsaitlərinin dövr etdirilməsini, pensiyanın təyini və ödənilməsinə həyata keçirən bir qurum kimi formalaşdırılır. Dövlət pensiya fondlarından fərqli olaraq özəl pensiya fondu əhalinin öz qazancı hesabına yığılacaq təqaüdlərin saxlanması üçün yaradılan bazadır. Bu fondlar əsasən vətəndaşların ödədiyi sosial sığorta vəsaitlərinin dövr etdirilməsi təşkil edib, ondan əlavə vəsaitlər qazanır. Sonra isə bu vəsaitlər hesabına pensiya təminatını yüksəldir.

Azərbaycan Prezidentinin 22 iyul 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiqlənmiş "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" çərçivəsində pensiya təminatı sisteminin təkmilləşdirilməsi əsas prioritetlərdən biri kimi müəyyən edilib. Qeyd edilən tədbir çərçivəsində əsas icraçı qismində Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, digər icraçılar sırasında isə Maliyyə Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Mərkəzi Bank və Ədliyyə Nazirliyi qeyd edilib.

AMB-dən bildirildiyinə görə, bu istiqamətdə ƏƏSMN-in rəhbərliyi altında beynəlxalq təcrübələr araşdırılıb və ilk qanunvericilik layihələri hazırlanıb. Xüsusilə Rumıniya, Polşa, Fransa, Xorvatiya və Türkiyə kimi ölkələrin təcrübəsi öyrənilərək, qanun layihələrinin müasir və effektiv

mexanizmlərə əsaslanması təmin olunub: "Hazırda qanun layihələrinin təkmilləşdirilməsi və müzakirəsi məqsədilə dövlət qurumları, Mərkəzi Bank və Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası birgə fəaliyyət göstərirlər. Mərkəzi Bankın da iştirakı ilə qurumlararası müzakirələr davam etdirilir və ilk təkliflər işlənilir və hazırlanır", - cavabda deyilir.

AMB-də hesab edilir ki, özəl pensiya fondlarının yaradılmasında həyat sığortası şirkətlərinin rolunu əhəmiyyətli tutur. Bu şirkətlər beynəlxalq təcrübələrin öyrənilməsində və fondların idarə edilməsi üzrə təkliflərin hazırlanmasında yaxından iştirak edirlər: "Sığortaçılar tərəfindən özəl pensiya fondlarının tətbiq olunduğu beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi, o cümlədən pensiya fondlarının fəaliyyətində sığortaçıların rolunu, işlərin təşkili və digər effektiv mexanizmlərlə bağlı təhlillər aparılır. Ümumiyyətlə, Mərkəzi Bank sığorta sektorunun inkişaf etdirilməsi, sektorun maliyyə sabitliyinin təmin edilməsi istiqamətində bir çox işlər icra etməkdədir. Eyni zamanda sığorta sektorunun inkişafı üçün Mərkəzi Bank və Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası (ASA) ilə əməkdaşlıq çərçivəsində yeni təşəbbüslər həyata keçirilir.

AMB qeyd edir ki, özəl pensiya fondlarının uğurlu fəaliyyət göstərməsi üçün bir sıra effektiv idarəetmə və tənzimləmə mexanizmləri nəzərdə tutulur: "Şəffaflıq və maliyyə sabitliyini təmin etmək üçün fondların fəaliyyətində şəffaflığın təmin edilməsi və maliyyə sabitliyinin qorunması əsas prioritetlərəndir. İnvestisiyaların qorunması üçün vətəndaşların fondlara yatırdığı vəsaitlərin qorunması üçün qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi və risklərin azaldılması istiqamətində tədbirlər görülməlidir. Digər məsələ isə vətəndaşların maarifləndirilməsidir. Fondların fəaliyyətinə marağın artırılması və pensiya yığımlarının əhəmiyyəti barədə məlumatlandırma kampaniyalarının təşkili planlaşdırılır".

Dünya təcrübəsindən çıxış etsək, özəl pensiya fonduna toplanan vəsaiti vətəndaş müqavilədə nəzərdə tutulan minimum ödəniş müddətindən sonra götürmək imkanı əldə edəcək. İstəyirsə, 50-55 yaşında toplanan pensiya kapitalını birbaşa götürərək biznes və ya hansısa təsərrüfat yarada, ev ala və digər məqsədlər üçün istifadə edə biləcək. Vətəndaş rəhmətə getdiyi təqdirdə, onun varisi(ləri) toplanan vəsaiti ala biləcək. Hansı ki, bu, hazırda tətbiq olunan pensiya mexanizmində əksini tapmayıb.

Belə bir mexanizmin həyat sığortası şirkətlərinin iştirakı ilə qurulması ehtimalı yüksək qiymətləndirilir. Bu, baş verərsə, əlavə fondların yaradılmasına ehtiyac qalmayacaq - sığorta şirkətləri özləri bu funksiyaları icra edəçəklər. Son illərdə həyatın yaşama sığortasında qeydə alınan yük-

edənə qədər ödənilə bilər. Belə müqavilələr işçilər, işgötürən şirkət və sığorta şirkətləri arasında da imzalanı bilər. Bu zaman işgötürən - yeni iş yeri hər ay işçinin əməkhaqqından müvafiq sığorta haqqını sığorta şirkətinə köçürür. Həmin işçi öz əmək qabiliyyətini itərsə, ona sığorta ödənişi edilir. Annuitet sığortada ödənişlər birdəfəlik deyil, periodik və əksər hallarda aylıq olur. Sığorta şirkəti məbləği işgötürən şirkətin hesabına keçirir və işçi hər ay keçmiş iş yerindən sığorta müavinəti alır. Əgər sığortalı vəfat edərsə, onda müavinətləri onun ailə üzvləri və ya varisləri əldə edir. Əgər vəfat edən şəxsin heç bir ailə üzvü və ya varisi yoxdursa, onda sığorta müavinətləri yalnız dəfn xərclərini qarşılamaq üçün ayrılır.

XalqHəyat sığorta şirkətinin satış idarəsinin müdiri Şəhriyar Məcidovun sözlərinə görə, Azərbaycanda da annuitet sığorta növü qanunvericilikdə nəzərdə tutulur: "Bu növ sığorta qanununda nəzərdə tutulub, lakin hələ satışa çıxarılmayıb. Vaxtilə Sovet dövründə bunu tətbiq edirdilər. Adətən valideynlər övladları üçün edirdilər bunu. İndi Avropada, Türkiyədə geniş tətbiq olunur. Türkiyədə buna əməkli sığortası deyirlər. Bizdə gözləyirik ki, bu məhsuldan nə vaxt istifadə edə biləcəyik. Fikrimcə, tətbiq edilərsə, ona maraqlı olacaq".

Belə bir mexanizmin həyat sığortası şirkətlərinin iştirakı ilə qurulması ehtimalı yüksək qiymətləndirilir. Bu, baş verərsə, əlavə fondların yaradılmasına ehtiyac qalmayacaq - sığorta şirkətləri özləri bu funksiyaları icra edəçəklər. Son illərdə həyatın yaşama sığortasında qeydə alınan yük-

edənə qədər ödənilə bilər. Belə müqavilələr işçilər, işgötürən şirkət və sığorta şirkətləri arasında da imzalanı bilər. Bu zaman işgötürən - yeni iş yeri hər ay işçinin əməkhaqqından müvafiq sığorta haqqını sığorta şirkətinə köçürür. Həmin işçi öz əmək qabiliyyətini itərsə, ona sığorta ödənişi edilir. Annuitet sığortada ödənişlər birdəfəlik deyil, periodik və əksər hallarda aylıq olur. Sığorta şirkəti məbləği işgötürən şirkətin hesabına keçirir və işçi hər ay keçmiş iş yerindən sığorta müavinəti alır. Əgər sığortalı vəfat edərsə, onda müavinətləri onun ailə üzvləri və ya varisləri əldə edir. Əgər vəfat edən şəxsin heç bir ailə üzvü və ya varisi yoxdursa, onda sığorta müavinətləri yalnız dəfn xərclərini qarşılamaq üçün ayrılır.

XalqHəyat sığorta şirkətinin satış idarəsinin müdiri Şəhriyar Məcidovun sözlərinə görə, Azərbaycanda da annuitet sığorta növü qanunvericilikdə nəzərdə tutulur: "Bu növ sığorta qanununda nəzərdə tutulub, lakin hələ satışa çıxarılmayıb. Vaxtilə Sovet dövründə bunu tətbiq edirdilər. Adətən valideynlər övladları üçün edirdilər bunu. İndi Avropada, Türkiyədə geniş tətbiq olunur. Türkiyədə buna əməkli sığortası deyirlər. Bizdə gözləyirik ki, bu məhsuldan nə vaxt istifadə edə biləcəyik. Fikrimcə, tətbiq edilərsə, ona maraqlı olacaq".

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda bu il Novruz çərşənbələri fevral ayından başlayır. Bu gün, yəni fevralın 25-i Su çərşənbəsi ilə başlayır, ardınca Od çərşənbəsi martın 4-də, Yel çərşənbəsi martın 11-də və İlaxır çərşənbəsi olan Torpaq çərşənbəsi martın 18-də qeyd ediləcək. Novruz bayramının axşamı isə martın 20-sinə təsadüf edir.

Su çərşənbəsi Novruz bayramının ilk çərşənbəsi olaraq, eyni zamanda evlərdə bayrama hazırlıqların başladığı gündür. Bu gündən etibarən hər çərşənbənin özünəməxsus təntənə və adətləri ilə bağlı fəaliyyətlərə başlanılır. Xalq arasında "Yalançı", "Əzəl çərşənbə", "Sular Novruz", "Gözəl çərşənbə" kimi müxtəlif adlarla tanınan bu gündə təbiətə və onun elementlərinə olan bağlılıq ön plana çıxır. Su çərşənbəsinin qeyd olunmasında kainatın yaranması ilə bağlı inanclar da böyük əhəmiyyət kəsb edir; xüsusilə suyun təzələnməsi, yenilənməsi və təbiətin canlanması kimi simvolik mənalar da bu günə xasdır.

Bu günün əsas atributu su ilə əlaqədardır. Hər bir çərşənbənin özünəməxsus adətləri olduğu kimi, Su çərşənbəsinin də özünəməxsus adətləri var. Ən məşhurlarından biri, səhər saatlarında axar suyun üstünə gedərək üzərindən atılmaqdır. Bu, insanların xəstəliklərdən və bədbəxtliklərdən qurtulmalarına, bədxah enerjilərin aradan qalxmasına inandıqları bir

Bu gündən İlaxır çərşənbələr başlayır

Su çərşənbəsinin unudulan və yaşadılan adətləri hansılardır - bunları bilmək lazımdır...

ənənədir. İnanılır ki, suya atılmaqla insanlar yeni, təmiz və saf bir başlanğıc əldə edirlər.

Bundan başqa, Su çərşənbəsi ilə bağlı unudulmağa başlayan ənənələrdən biri də qız-

ların saçlarından kəsilən bir neçə telin axan çaya atılmasıdır. Bu, gənc qızların arzularının gerçəkləşəcəyinə dair bir ümid və inanc idi. Çaya atılan saç telinin su ilə birlikdə axması hə-

min il ərzində bərəkət və müsbət dəyişikliklər vəd edirdi. Axar sudan gətirilən su ilə evlələrə və ağacların dibinə su səpməsi də bərəkətin daha çox olmasına, illik işlərdə uğura sə-

bəb olacağına inanılırdı.

Su çərşənbəsi ilə bağlı digər inanclardan biri də "lal su" gətirmək adətidir. Bu, bulaq suyu, çay suyu və ya arx suyu idi. Suyu hər bir gənc qız üzünü atır, üzük suyun dibinə düşərkən cingilti səslər eşidilirdi. Bu səslərin sayına görə qızın bəxtinin neçə il sonra açılacağına dair inanclar var idi. Üzük neçə dəfə cingildəsə, o qədər il sonra həmin qızın bəxti açılacaqdı. Bu ənənə həm də sevgi və ailə həyatında uğurlu bir dönmənin başlanğıcı kimi qəbul olunurdu.

Bir digər ənənə isə suyun təmizlənməsinə və bərəkətə dair inanclardır. Su çərşənbəsində evin damına buğda atılması və un çuvalının ağzının açıq saxlanması, bərəkətin yayılması və hər kəsə çatması məqsədilə edilən bir işdir. Kişilər axar suyun qarşısını kəsməli idi, çünki bunun insanın həyatına zərər gətirəcəyinə inanılırdı. Üstəlik, tonqallar

yardıqdan sonra dövrəsinə üç cızıq çəkilməsi də bərəkətə dair inancların bir hissəsidir.

Çərşənbə süfrəsində təmiz suyun olması həm də Novruzun başlanğıcını simvollaşdırır. Bu, hər evin bərəkətə və bolluğa olan açıq münasibətinin əlamətidir. Səməni həmçinin Su çərşənbəsi süfrəsinə qoyulmağa başlanılır. Bu rəmz yazın gəlişi və əkinçiliyin bolluğunu simvollaşdırır. Əcdadlarımız bu göyertməni növbəti ilin uğurlu və bərəkətli olacağına inanaraq hazırlamışlar.

Bütün bu inanclar, ənənələr və adətlər Novruz bayramının özünəməxsus dəyərini ortaya qoyur. Hər bir çərşənbə təbiətə, insanlara və həyatın müxtəlif sahələrinə olan dərin bağlılığı və hörməti ifadə edir. Su çərşənbəsinin əhəmiyyəti də məhz bu simvolizmdə, suyun təzələnməsində və həyatın yenilənməsində özünü göstərir. Beləliklə, bilki Su çərşənbəsi yeni başlanğıcların, bərəkətin və sevginin bayramı olaraq qeyd ediləcək.

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Cərimələr sürücüləri bezdirəndə - ekspertlər deyir ki...

Nəqliyyat mütəxəssisləri çıxış yolu kimi digər üsulları da təklif edirlər

Bəzən sürücülər cərimələrin həddən artıq çox olduğundan şikayət edirlər. Müəyyən edilmiş yerlərdə yol hərəkəti qaydalarının dəyişməsi ilə əlaqədar, yaxud küçə və prospektlərdə xətləmə işləri yekunlaşdıqdan sonra cərimələrin artması halları daha da çoxalıb.

Bu da sürücülərin bəzən haqlı, bəzən isə haqsız narazılığına səbəb olur. Məsələn, sürücülər təcili dərman almaq üçün aptekə girməlidir, amma ərazidə parking yeri yoxdursa, bir neçə dəqiqə içərisində dərhal cərimə yazılır. Sürücülər bunu düzgün hesab etmirlər. Ekspertlərin fikrincə, öncə xəbərdarlıq olunmalı və sonra cərimə yazılmalıdır. Çünki qayda pozuntularının həqiqətən güzəştə gedilə biləcək səbəbləri ola bilər. Yeri gəlmişkən, bəzi sürücülər cərimələrin artdığını əsas götürərək ümumiyyətlə avtomobil idarə etməkdən imtina ediblər.

Nəqliyyat ekspertləri bildirirlər ki, dünya təcrübəsində də yol hərəkəti qaydalarının pozulmasına görə tənbeh növü kimi cərimələr seçilib.

Bu mövzuda danışan **nəqliyyat eksperti Eldəniz Cəfərov** "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, cərimə ilə yanaşı, digər üsullardan da istifadə oluna bilər. Ekspertin sözlərinə görə, yol hərəkəti qaydalarının pozulmasının sayını azaltmaq üçün müzakirələr təşkil edilə bilər: "Sürücülər və piyadalarla marifləndirmə işləri aparıla bilər.

Adətən cərimə məbləği çox yığılan sürücülər avtomobil sürməkdən imtina edirlər".

Nəqliyyat eksperti Yasin Mustafayevin fikrincə, cəzaların tətbiq edilməsi inkişaf etmiş ölkələrdə bütün sahələrdə qayda-qanunlara əməl edilməsində ciddi rol oynayır. Ekspert qeyd etdi ki, cərimə mexanizmi daha işlək mexanizmdir: "Hər hansı qayda pozuntusunda cəza tədbiri görülür və əfv edilmir. İkinci məsələ cəzaların həddən artıq yüksək olmasıdır. Buna görə insanlar qayda-qanunlara əməl edirlər. Manevr, parklama və yaxud digər qaydaların pozulması hallarına nadir hallarda rast gəlinir. Hesab edirəm ki, cəzaların tətbiq edilməsi effektiv çıxış yoludur. Pafoslu çıxışlara ehtiyac yoxdur.

Qayda pozuntularının qarşısını almaqla qayda pozanın digər vətəndaşların haqqını tapdalamaqdan qoruyuruq. Elə vətəndaşlar var ki, mütemadi qayda pozuntusu edirlər. Onları bir, yaxud iki dəfə cəzalandırıqda qayda pozuntusundan ehtiyat etməyə başlayırlar. Cəzalar az olduqda qayda pozuntusu təkrarlana bilər. Narahatedici miqdarda cəza tətbiq edildikdə isə vətəndaş demək olar ki, heç vaxt təkrar qayda pozuntusu etmir".

Ekspert əlavə etdi ki, bəzən qayda pozuntusu bil-məyərək edilir: "Mövcud vəziyyətdə uyğunsuzluqdan, məsələn, yol nişanlarının yetərli olmamasından, bir-birinə ziddiyyət təşkil etməsindən dolayı istəmədən qayda pozuntusu olur. Belə hallarda vətəndaşların müraciət etmək və cəriməni

sildirmək hüququ var. Bu mexanizmi inkişaf etdirmək, insanlar üçün əlçatan etmək, məsələnin həllinə operativ şəkildə reaksiya vermək daha yaxşı olardı. Vətəndaş etmədiyi qanun pozuntusuna görə müraciətdən sonra aylarla cavab gözləməməlidir".

Yada salaq ki, "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun müddəalarının pozulmasına görə fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən ödənilən cərimələrdən daxil olan vəsaitin təyinatı üzrə istifadə olunması Qaydası"nda dəyişiklik edilib.

Bu barədə baş nazir Əli Əsədov qərar imzalayıb.

Belə ki, yeni qərara əsasən, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 6 aprel tarixli 60

nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 1999, № 4, maddə 267 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun müddəalarının pozulmasına görə fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən ödənilən cərimələrdən daxil olan vəsaitin 25 faizinin Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin yol patrul xidmətinə həyata keçirən və yol hərəkətinin tənzimlənməsinə cəlb olunan əməkdaşlarının aylıq vəzifə maaşlarına əlavənin verilməsi üçün istifadə olunması nəzərdə tutur.

Dəyişikliklə cərimələrdən daxil olan vəsait yol hərəkətinin nizamına salınmasında istifadə olunan işıqforlarla bağlı xərclərin ödənilməsinə də yö-

nəldiləcək. Qaydanın 2.1-1 yarımbəndi isə "Yol hərəkəti haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun müddəalarının pozulmasına görə fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən ödənilən cərimələrdən daxil olan vəsaitin 25 faizinin Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin yol patrul xidmətinə həyata keçirən və yol hərəkətinin tənzimlənməsinə cəlb olunan əməkdaşlarının aylıq vəzifə maaşlarına əlavənin verilməsi üçün istifadə olunmasını nəzərdə tutur.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda vəzifəli şəxs həbs edildi - 86 milyon manatı...

Xarici ölkələrə müxtəlif növ məhsulları ixrac edən bəzi sahibkarlıq subyektlərinin müvafiq valyutada olan pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasına qaytarmamaları ilə bağlı Dövlət Gömrük Komitəsindən daxil olmuş məlumatlar

əsasında prokurorluq orqanlarında cinayət işləri başlanaraq ibtidai istintaq aparılır. Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə informasiyanı Baş Prokurorluğun mətbuat xidməti yayıb.

Belə ki, Sumqayıt Şəhər Prokurorluğunda istintaq edilən cinayət işi "Qala Meyvə-Tərəvəz İxracat İdخالat MMC" tərəfindən kənd təsərrüfatı mallarının konsiqnasiya yolu ilə xarici ölkəyə ixracından əldə edilən ümumilikdə 51 milyon ABŞ dollarından artıq (müvafiq dövrün məzənnəsi ilə 86 milyon manatdan artıq) pul vəsaitinin Azərbaycan Respublikasında müvəkkil edilmiş bankın hesabına qaytarılmamasına əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən Abbasov İlham Məzahir oğlu iş üzrə Cinayət Məcəlləsinin 208.2.1 (külli miqdarda xarici valyuta vəsaitini xaricdən qaytarmama), 213.3 (xüsusilə külli miqdarda vergiləri ödəməkdən yayınma) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə, ağır nəticələrə səbəb olduqda) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb olunub, barəsində müstəntiqin vəsatəti və ibtidai araşdırmaya prosesual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Cinayət işi üzrə ibtidai istintaq tamamlanaraq baxılması üçün aidiyyəti üzrə məhkəməyə göndərilib.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 35 (8645) 25 fevral 2025

Gündə 4 min addım atmağın faydası

Araşdırmalar sübut edir ki, oturaq həyat tərzi hazırda dünyada dördüncü ən ümumi ölüm səbəbidir və hər il 3,2 milyon insanın ölümünə səbəb olur.

Milli.Az xarici mediaya istinadən xəbər verir ki, bunun üçün gün ərzində çalışıb ayaqla gəzməli, hərəkətli həyat tərzi keçirməlisiniz. Mütəxəssislərin bildirdiyinə görə, gündə ən az dörd min addım atan insanların hər hansı səbəbdən ölmə riski əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

Bu gün nəşr olunan və hər növ yerimənin (addım atmağın) sağlamlıq üçün çox əhəmiyyətli faktorlar olduğuna diqqət çəkən elmi araşdırmaya görə, 4 min addımın üzərində atılan hər min addımın ölüm riskini yüzə 15 azaltdığı bildirilib. Bu cür insanlar ürək-damar (ürək, qan damarı, qan) xəstəlikləri ilə bağlı problemlərdən qorunur.

Bu onu göstərir ki, çox yüngül bir fəaliyyətdən başlayaraq sağlamlıq baxımından əhəmiyyətli nəticələr əldə etmək olar. Gəzintinin faydaları ilə bağlı indiye qədər aparılan ən əhatəli tədqiqatlardan biri hesab edilən və "European Journal of Preventive Cardiology" tibbi jurnalında dərc edilən araşdırma meta-analiz (birdən çox elmi araşdırmanın nəticələrini birləşdirən statistik təhlil) kimi müəyyən edilmişdir. Gəzinti yaşından, bölgəsindən və cinsindən asılı olmayaraq hər kəs üçün faydalıdır.

Polşanın Lodz Tibb Universitetinin kardiologiya fakültəsinin professoru Maciej Banaçin rəhbərlik etdiyi tədqiqatçılar qrupu, müxtəlif gündəlik addım saymalarının sağlamlığa təsirini qiymətləndirmək üçün orta hesabla yeddi il ərzində 226.889 nəfərin iştirak etdiyi 17 il əvvəlki araşdırmanın nəticələrini gözəndən keçirib. Qənaətə gəlinir ki, nə qədər çox gəzinsinizsə, bir o qədər sağlamlıq faydaları əldə edirsiniz, lakin gündə ən az 3967 addım atmaq hər hansı səbəbdən ölüm riskini azalda bilər.

Tək yerimək, hərəkətli gün keçirtməklə kifayətlənmək olmaz. Mütəxəssislər bildirir ki, qida rasionunuza da fikir verməlisiniz. Yağlı, zərərli qidalardan, fast-food-lardan uzaq olmalısınız.

Ağrı hissini nəyin artırdığı ortaya çıxdı

Ağrı hissi çox vaxt onun gözlənilməzliyindən asılıdır. Bu barədə Yaponiyanın Tsukuba Universitetinin alimlərinin apardıqları tədqiqatdan məlum olub. Araşdırmanın nəticələri "Cognition" elmi jurnalında dərc olunub.

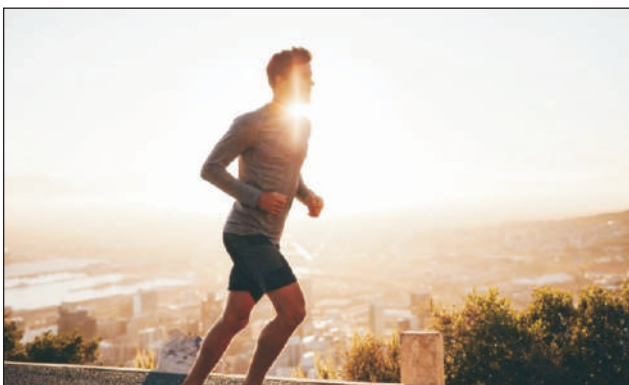
Təcrübə zamanı iştirakçılara termal ağrı verilib, eyni anda onlara virtual realıqda görünüşlər göstərilib. Məlum olub ki, gözləntilər realıqla üst-üstə düşmədikdə, ağrı daha güclü hiss olunur. Alimlər həmçinin

qeyd ediblər ki, ağrı ilə bağlı qeyri-müəyyənlik və narahatlıq, onun daha pis hiss olunmasına səbəb ola bilər. Bu, xüsusilə xroniki ağrıdan əziyyət çəkənlər üçün belədir - gözləntilərlə realıq arasındakı uyğunsuzluq əlavə iztirablara yol açır.

Tədqiqatçılar hesab edirlər ki, bu fərqi azaltmaq yeni müalicə üsullarının açarı ola bilər.

Onların sözlərinə görə, ağrının necə qəbul edildiyini başa düşmək, xəstələrə xəsarətlərdən və xroniki şərtlərdən daha tez sağalmağa kömək edə biləcək müalicələrin inkişafına səbəb ola bilər.

Kişilərdə impotensiya riskini azaldan sadə hərəkət açıqlandı

Sürətli yerimə kişilərdə impotensiya riskini azaldır. Bu barədə Vencjou İnteqrasiya edilmiş Ənənəvi Çin və Qərb Tibb Xəstəxanasının (Çin) alimlərinin apardıqları tədqiqatdan sonra məlum olub. Araşdırmanın nəticələri "The Journal of Sexual Medicine" (TJSM) jurnalında dərc olunub.

İlk mərhələdə elm adamları könüllülərin yerimə sürəti və fiziki sağlamlıqları haqqında məlumat toplayıblar. Əldə edilən məlumatlar "Mendel randomizasiyası" (MR) üsulu ilə təhlil edilib. Tədqiqatçılar yüksək sürətlə yeriməyin damarların sağlamlığını yaxşılaşdırdığını və sağlam çəki saxlamağa kömək etdiyini bildiriblər. Bu amillər kişilərin sağlamlığına qoruyucu təsir göstərir - onlarda erektil funksiyayı yaxşılaşdırır və testosteron (kişi cinsi hormonu) çatışmazlığına səbəb olan şəkərli diabetin inkişaf riskini azaldır.

ABŞ-da donuzlar öz sahibini parçalayıblar

ABŞ-ın Pidmont şəhərində kişi ac donuzların hücumuna məruz qalıb. Bu barədə Oxu.Az "Calhoun Journal"a istinadla xəbər verir ki, donuzların parçaladığı kişi ölüb. Onun qalıqları maşının altından tapılıb. Kişinin 51 yaşlı Stiven Kayl Satterfild olduğu üzə çıxıb. İlk məlumata görə, Stiveni qəfəsdən qaçmış öz donuzları parçalayıb. Ehtimala əsasən, Stiven avtomobilin altında onlardan gizlənməyə çalışıb, lakin bu ona kömək etməyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanlar bütün ömrü boyunca 20 kiloqram toz udurlar.
- * Kanada da yerin cazibə qüvvəsi dünyanın digər əraziləri ilə müqayisə də daha azdır. Bu səbəbdən kanadalılar özlərini tərzidə çəkərkən normal çəkilərindən az çəkidi çıxırlar.
- * Hindistanda biş saxlayan polisler daha ciddi görünüşləri üçün digər polislerden 5% çox maas alirlar.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünyada ən uzun hakimiyyədə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musiqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressiv insanlar olur.
- * Şekspir 23 apreldə doğulmuş və 23 apreldə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həfə gecə-gündüz günəşli keçir.
- * Timsahlar dillərini çölə çıxara bilmirlər.
- * Fransızlar ən nəzakətli xalq sayılır. Bir yazıçı bunu sübut etmək üçün yazır: "Bu yaxınlarda Parisin köhnə bir qəbiristanlığında üzərində yazılar olan bir başdaşı tapdım. Orada yazılmışdı: "Mənim istirahət yerimə yaxınlaşanda ayağa qalxıb sizi salamlamadığım üçün üzr istəyirəm".
- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişi olur.
- * Almaniyaadakı zooparkların birində "Dünyanın ən təhlükəli heyvanı" zalı var. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.

Şri-Lankada timsah kişini şəhərin ortasında parçaladı

Şri-Lankada timsah kişini parçalayıb. İnsident Kalutara şəhərində baş verib. Məlumatə görə, bədbəxt hadisə kişi şəhərin görməli yerlərindən biri olan Kalutara körpüsünün yaxınlığındakı çaya yaxınlaşanda qeydə alınıb: "Birdən timsah suyun səthinə çıxıb. O, yerli sakini tutaraq, sürüyüb suyun altına aparıb. Şahidlər kömək etməyə çalışıblar və polis çağırıblar. Hadisə yerinə gələn polis əməkdaşları işə kişinin yalnız sənədlərinin olduğu çantasını aşkarlayıblar".

Kosmosdan baxanda Yerdəki insanın üzünü ayırd edən kamera hazırlandı

Çin xarici hərbi peykləri izləmək üçün dünyanın ən güclü kamerasını yaradıb. Oxu.Az-ın "South China Morning Post" (SCMP) qəzetinə istinadən verdiyi məlumata görə, lazer əsaslı kamera Çin Elmlər Akademiyasının Aerokosmik İnformasiya Tədqiqatları İnstitutunda hazırlanıb. Bildirilir ki, Sinxay (Kukunor) gölündə aparılan sınaqlar 100 kilometrədən çox məsafədən bir neçə millimetr dəqiqliklə görüntülər çəkib. Əvvəllər belə nəticələr qeyri-mümkün hesab edilirdi.

Geniş profilli lazer, real vaxt rejimində kamera tərəfindən alınan məlumatların rəqəmsal emali sistemi ilə birləşərək, diametri 1.7 mm-ə qədər olan detalları görməyə və 15.6 mm dəqiqliklə obyektlərə olan məsafəni təyin etməyə imkan verir. Bu, obyektiv teleskop və kameralardan təxminən 100 dəfə yaxşıdır. Mütəxəssislərin fikrincə, yeni kameradan istifadə etməklə kosmik peykin seriya nömrəsini oxumaq mümkündür.

Gələcəkdə analoji qurğular kosmosda yerləşdirilə bilər ki, bu da ən kiçik detalları, o cümlədən Yerdəki insan üzünü ayırmağa imkan verəcək.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500